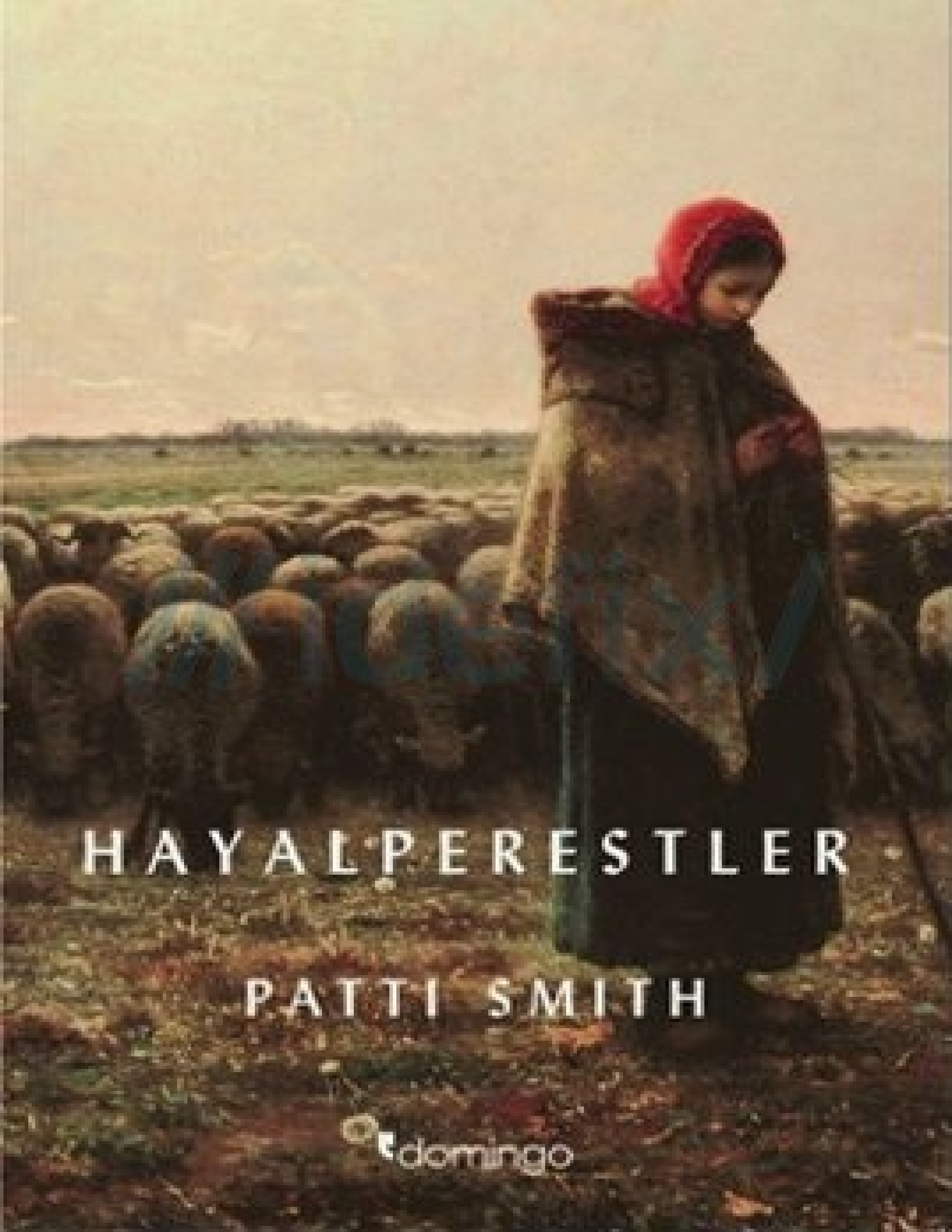
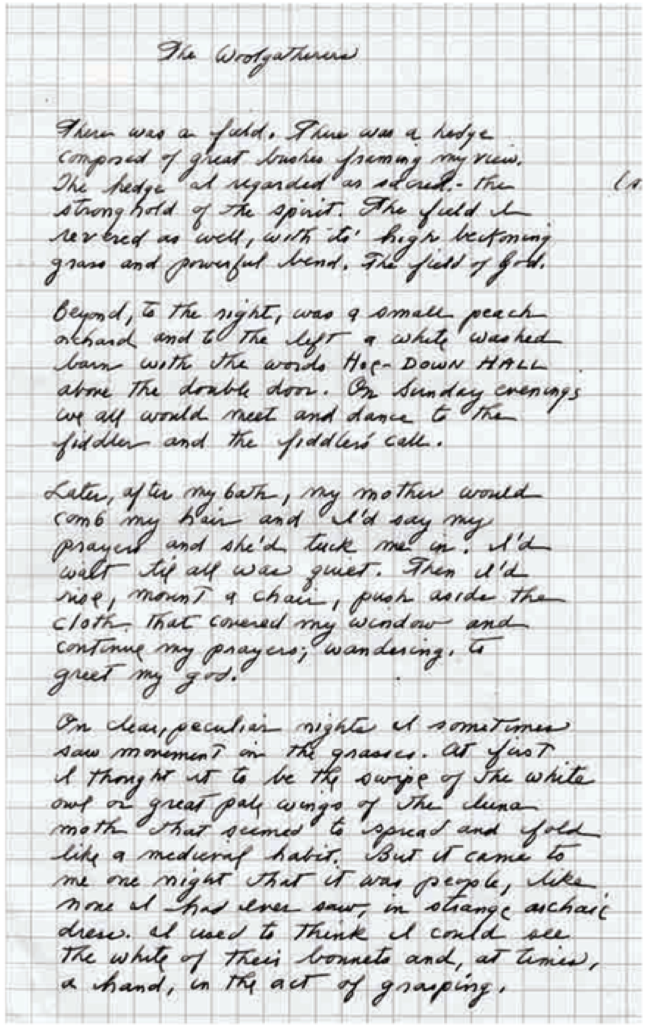

HAYALPERESTLER
PATTI SMITH
domingo

Çoluk Çocuk ile National Book Award'ı kazanan Patti Smith, bu küçük, adeta ışık saçan anı kitabında çocukluk yıllarına dönüyor ve yaşamının ilk kutsal deneyimlerini yeniden ziyaret ediyor. Anıları o denli canlı, o denli renkli, o denli parlak ki, çoğu kez gerçeküstünün eşiğinde dolanıyor. *Hayalperestler,* küçük bir kız çocuğunun hayalperestliğin anlamını ve uçuşan düşünceleri yakalayıp kurtarmanın sırrını keşfederek kendini bulma öyküsü.

Hayalperestler, Patti Smith tarafından 45. doğum gününde Michigan'da tamamlanmış ve ilk kez Hanuman Books tarafından ince bir kitap halinde basılmıştı. Bu kitabı yirmi yıl sonra, orijinal basımda yer almayan metin, fotoğraf ve illüstrasyonlar içeren yeni tasarımıyla sunmaktan mutluluk duyuyoruz.

Hayalperestler



The Woolgatherers

There was a field. There was a hedge
composed of great bushes framing my view.
The hedge I regarded as sacred - the
stronghold of the spirit. The field I
revered as well, with its' high beckoning
grass and powerful bend. The field of God.

Beyond, to the right, was a small peach
orchard and to the left a white washed
barn with the words HOE-DOWN HALL
above the double door. On Sunday evenings
we all would meet and dance to the
fiddler and the fiddlers' call.

Later, after my bath, my mother would
comb my hair and I'd say my
prayers and she'd tuck me in. I'd
wait til all was quiet. Then I'd
rise, mount a chair, push aside the
cloth that covered my window and
continue my prayers; wandering, to
greet my god.

On clear, peculiar nights I sometimes
saw movement in the grasses. At first
I thought it to be the swipe of the white
owl or great pale wings of the luna
moth that seemed to spread and fold
like a medieval habit. But it came to
me one night that it was people, like
none I had ever saw, in strange archaic
dress. I used to think I could see
the white of their bonnets and, at times,
a hand, in the act of grasping.

Hayalperestler

Patti Smith

Çeviri: Emre Ülgen Dal

'domingo

*domingo

HAYALPERESTLER

Patti Smith

Özgün ismi: Woolgathering © 1992, 2011 Patti Smith

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Akçalı TelifAjansı aracılığıyla alınmıştır.

Türkçe yayın hakları:

© 2012 Bkz Yayıncılık Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.

Sertifika No: 12746

Domingo, Bkz Yayıncılık markasıdır.

Çeviri: Emre Ülgen Dal

Kapak Uygulama: Ayşe Nur Ataysoy

Sayfa Uygulama: Ayhan Şensoy

ISBN: 978 605 62604 5 2

Baskı: Nisan 2012

Acar Basım ve Cilt San.Tic. A. Ş

Beysan Sanayi Sit. Birlik Cad. No: 26, Acar Binası

Haramidere-Beylikdüzü 34524 İstanbul

Tel: (212) 422 18 34

Asmalımescit Mah. Ensiz Sok.

No:2 D:4 Tünel İstanbul

Tel: (212) 245 08 39

e-posta:domingo@domingo.com.tr

www.domingo.com.tr

Babama...

Okura

1991 yılında, kocam ve iki çocuğumla birlikte, Detroit'in hemen dışındaki eski bir taş evde yaşıyordum. Evimiz, suyunu Sa-int Clair Gölü'ne boşaltan bir kanala bakıyordu. Yıpranmış duvarları sabah sefalarıyla, sarmaşıklarla kaplıydı; balkon ise coşkuyla büyüyen asmalar ve yaban gülleriyle örtülüydü -onların birbirine dolanmış dalları arasına kumrular yuva yapmıştı. Bahçe hayli bakımsızdı; bitkiler haddinden fazla boy atmıştı. Komşular bu durumu hayretle karşılar, yokluğumuzda bahçemizi adam etmeye uğraşırlardı. Haylaz bahçemiz içinde -gururla-bolca yabani çiçek, çeşit çeşit leylak, iki adet yaşlı mı yaşlı söğüt ve bir tanecik de armut ağacı barındırırdı. Evimizi ve ailemi gerçekten çok seviyordum, ancak o ilkbahar kelimelere dökmekte zorlandığım, feci bir hüzne kapıldım. Çocukları okula gönderip günlük işlerimi hallettikten sonra saatlerce söğütlerin altında oturur, düşüncelere kapılır giderdim. *Hayalperestleri* yazmaya başladığımda, yaşamıma işte böylesi bir ruh hali hâkimdi.

Raymond Foye'dan bir mektup almıştım; benden bir metin kaleme almamı istiyordu. Raymond Foye, Francesco Clemente ile birlikte Hanuman Kitapları'nın kurucusuydu. Bu yayınevinin



bastığı kitaplar -tıpkı cep boy dua kitapları gibi- 7x10 santim boyutlarındaydı. Fikir hoşuma gitti; sonbahar başlarında -tam da armutların belirdiği sırada- çalışmaya giriştim. Başta yavaş yazıyordum, Raymond arada bir telefonla arayıp beni cesaret-lendirirdi. Bir keresindeyse William Burroughs'dan gelen bir talebi iletmek üzere aradı. Tüm Hanuman kitapları numaralıydı; numaralar ciltlerin sırtında yer alırdı. Benimki 46 olacaktı; doğduğum yıl. Fakat William da aynı numarayı istiyordu; en sevdiği numara 23'tü, ikiyle çarpınca benim numaram çıkıyordu. William'ın aşkına, numaralarımızı değiştim.

Metni kareli kâğıt üzerine elle yazdım ve 30 Aralık 1991 günü, kırk beşinci yaş günümde tamamladım. Raymond'a gönderdim, o da benim için daktilo etti ve yayımlanması için Madras'a gönderdi. Meğer 45, zaten mükemmel numarammış.

Hayalperestler in ilk kopyasını babama verdim, üzerinden zaman geçmesine rağmen herhangi bir yorumda bulunmadı. Babam güzel insandı, fakat onu etkilemek zor işti. Pek şans vermesem de, kitabımı okuyacağını ummuştum. Ancak birkaç yıl sonra, ölümüne yakın, bana, “Patricia, kitabını okudum” dedi. Eleştirel bir yorum duymaya kendimi hazırladım; gerçi böylesi kısa bir metne kitap demesine şaşmıştım. “İyi bir yazarsın” dedi, sonra da bana bir kahve yaptı. Bu, babamdan hayatı boyunca aldığım böylesi tek övgüdür.

Bir seferinde şöyle bir soru ile karşılaşmıştım; *Hayalperestler* benim için peri masalı mıdır? Öylesi masalları daima sevmişimdir;

ancak peri masalı benzetmesi bu örnek için geçerli değil. Bu minik kitapta yer alan her şey gerçek; aynen olduğu gibi yazıldı. Onu yazmak ölü toprağını üzerimden çekip aldı; umarım bir ölçüde okurun da içini nedensiz bir neşeyle doldurmayı başarır.

PASKALYA PAZARI, 2011, BARCELONA

HAYALPERESTLER



Bir İstek

Hep bir kitap yazacağımı hayal etmişimdir; kısacık da olsa, insanı kendi dünyasından çekip alacak, ölçülüp biçilemeyen, hatta sonradan hatırlanamayan bir diyara taşıyacaktı.

Pek çok şey hayal ederdim. Mesela pırıl pırıl parlayacağımı... İyi biri olacağımı. Bir dağın doruğunda, gözlerden ırak, bulutlar arasında oturup dünyayı döndüren tekerleği çevireceğimi... Biraz olsun etkim olacağını, bir işe yarayacağımı...

Tuhaf tuhaf dilekler, havada tüyler gibi uçuşuyor, çırpı bacaklı hüzünlü çocuğun bedeni giderek hafifliyor; o kadar hafifliyor ki, halhalları ağır pabuçlarının içinde neredeyse kaybolup gidiyor.

Çoraplarımın hepsi yamuk yumuktu; herhalde içlerine sürekli bilye doldurduğumdandır. Misketleri çoraplarıma sokuşturur, sonra da evden fırlardım. İyi olduğum tek konu buydu; karşıma kim çıksa yeniyordum.

Geceleri ganimetimi yatağın üzerine döker, hepsini güderiyle bir güzel silerdim. Onları renklerine, kıymetlerine göre dizerdim; onlar da sonra kendi aralarında yeniden dizilirlerdi. Parlak küçük gezegenler; hepsinin kendi geçmişi, kendi altın gibi ışıl ışıl iradesi vardı.

Kazanmamı sağlayan yeteneğin asla benden geldiğini düşünmedim. Bence olay objenin kendisinde bitiyordu; benim dokunuşumla hayata geçen bir tür büyü gibiydi. B öyle düşünerek hemen her şeyde sihir buldum; sanki her şeyde, doğanın bütününde bir cinin dokunuşu vardı.

Dikkatli olmalıydınız, akıllı olmalıydınız. Çünkü idrak edebi-lenler uzaktaki bir şeyi yakalayabilir, yakına getirebilirlerdi.

Rüzgâr penceremi örten kumaşın ucunu yakaladı. Gece nöbe-tindeydim; aniden korkunç güzel bir şeye dönüşüveren küçük şeyler için gözümü dört açmıştım.

Uzun uzun bakar, ortamı tartar, sonra bir anda kayar giderdim; tuhafkollarımın ya da yamuk yumuk çoraplarımın farkında olmaksızın, fırdöndü gibi havalanır, dünyadan dünyaya atlardım.

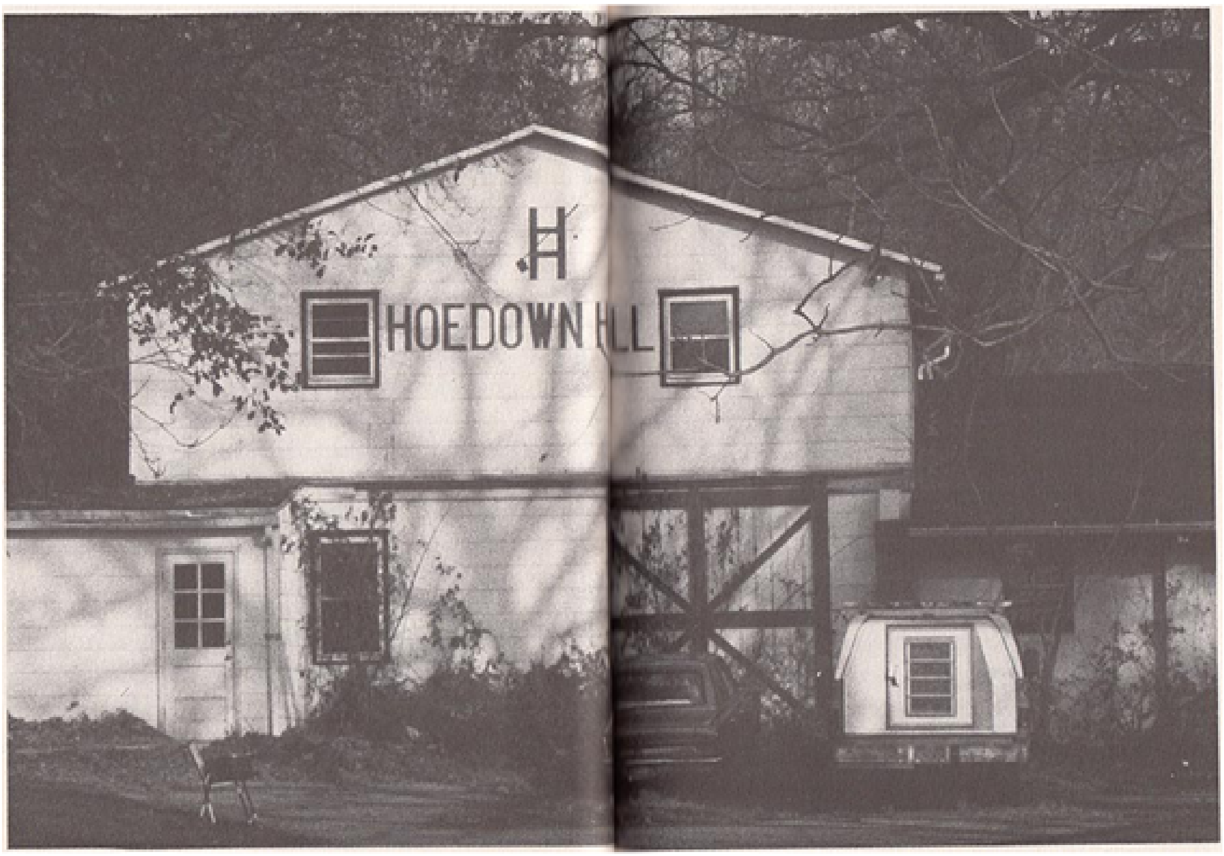
Gitmiştim, artık orada değildim; ama kimse bunun farkında değildi. Çünkü hepsine hâlâ oradaymışım gibi geliyordu; küçük yatağımın üstünde oturmuş, oyuna dalmış gibi görünüyordum.

Hayalperestler

Çayırlık bir arazi vardı. Etrafını doğal bir çit gibi heybetli çalılar, ağaççıklar çevirirdi. Bu doğal çit, adeta manzaramın çer-çevesiydi. Çalıların kutsal olduğunu düşünürdüm; ruhların kalesiydi orası. Çayırın kendisine de saygım sonsuzdu. Güçlü bir eğimi vardı; sık, uzun boylu otları, “hadi, gel” dercesine insanı çağırırdı.

Arkalarda, sağ tarafta bir meyve bahçesi vardı. Soldaysa beyaza boyalı, iki kapılı girişinin tepesinde HOEDO^WN ^ALL yazan bir ahır yer alıyordu. Her pazar gecesi burada buluşur, kemancının nağmeleri eşliğinde hep birlikte halk dansları oynardık.

Banyodan sonra annem saçlarımı tarar, duamı bitirince de yatağa sokup üstümü örterdi. Her şey sessizliğe bürünene dek beklerdim. Sonra yataktan kalkar, sandalyenin üstüne çıkar, penceremi örten kumaşı ittirir ve Tanrımı selamlamak üzere konudan konuya atlayarak dua etmeye devam ederdim.



Bulutsuz bazı geceler otların arasında birtakım hareketlilikler görürdüm. Başta oradan hızla geçen beyaz bir baykuş olduğunu sanmıştım -ya da yeşil güveler kanatlarını açıp kapıyorlardı. Ama bir gece beynimde şimşek çakıverdi. İnsandı bunlar; önceden hiç görmediğim türden insanlardı. Üzerlerinde arkaik görünümlü garip başlıklarla kıyafetler vardı. Başlıklarının beyazını görebildiğimi düşünürdüm. Bazen de -ay ışığı, yıldızlar, ya da oradan geçen bir arabanın farlarıyla ortalık aydınlandığında- bir şey tutmak üzere uzanan bir el gördüğümü düşünürdüm.

Sabaha çayırlık aydınlanır, etraf sayısız yabani çiçekle dolup taşardı; kardeşlerimle sık sık bu çiçeklerden taçlar örerdik. Ancak başroldeki süs, yarasaların ikamet ettiği, siyah, eski bir ahırdı. Çoktan yandı gitti; fakat o

zamanlar o ahır -ancak sokakta yaşayanlarla cesur yüreklerin giyeceği türden- eski püskü silindir şapkalara benzerdi.

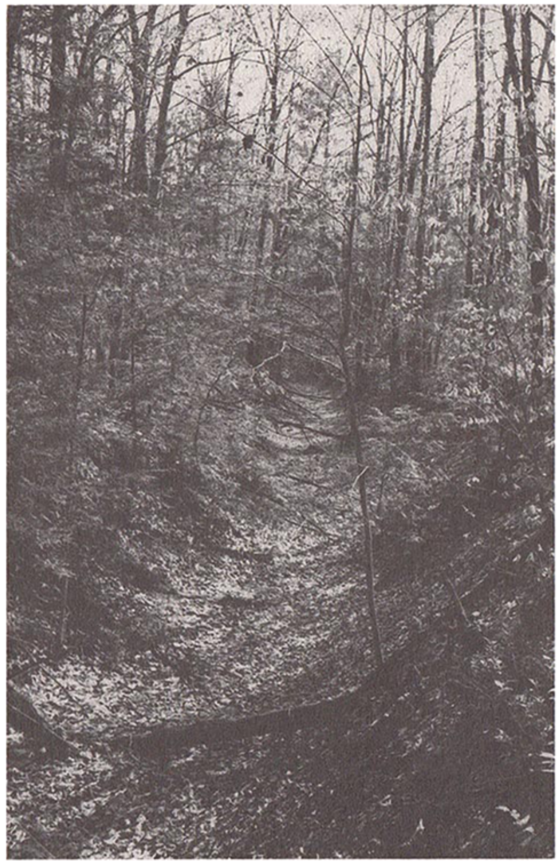
Erkek ve kız kardeşimle birlikte çıktığımız yürüyüşlerde yanından geçerdik. Ben en büyükleriydim; en küçüğümüz henüz doğmamıştı. Kasaba meydanına yürür, Dostlar Mezarlığı'nı adeta bir annenin kol kanat gerişi gibi koruyan taş duvarı tırmanır, büyük ceviz ağaçlarının altında oturup dinlenirdik. Burası biz üç kardeşe, gündüzleri bile, dünyanın en ketum ve en sessiz yeriymiş gibi gelirdi. Aynı anda hem ciddi, hem de tatlı bir ortamdı. Bataklıktan kopardığımız çürümüş kamış parçalarına üfler, tek kelime etmeden saatlerce sohbet ederdik. Böyle anlarda içimiz neşeyle dolup taşardı; şimdi, yazdıklarımı okurken bile bana keyif veren kucak dolusu neşe...

Hoplaya zıplaya eve giderken, bizi cezbeden ne görsek selamlardık. Balık yemi satan yaşlı adamı. Dereyi -gözümüze o kadar geniş gelirdi ki, sanki Delaware Nehri'nin ağzına açılıyor gibiydi. Pazar geceleri dans ettiğimiz ahırı, askeri kışlayı... Ve sonra Thomas'ınArazisi karşılardı bizi, adeta isimlerimizle seslenirdi.

Koşarak çayıra dalar, arkadaşlarımızla buluşurduk. Ben bazen kendimi otların arasına bırakıverir, oradan uzun uzun gö^rözüne bakardım.

Yaratılışın tüm öyküsü sanki gökyüzüne çizilmiş gibiydi. Diğer çocukların kahkahalarından uzaklaşır, ustalaşmayı arzu ettiğim durgunluğun ve sessizliğin içine çekilirdim. Burada bir tohumu oluşurken, ya da bir ruhu mendil gibi katlanırken duyabilirdiniz.

Onların -o insanların- burada olduğuna inanıyordum. Arada sırada onları duyabiliyordum; sanki pamuktan bir duvarın ardından mırıltıları geliyordu. Onları duymasına duyabiliyordum, ama hangi dilde konuştuklarını, ya da ördükleri melodileri kestiremiyordum.



Döndüğümde her şey bıraktığım gibi olurdu. Koşarak diğerlerine katılırdım. Saklambaç, körebe falan oynardık. Eğer gözümüzü karartabilirsek ahıra dalar, yarasalara sopa fırlatırdık. Sonradan, eve dönerken, çalılara doğru başımı saygıyla eğmeyi asla ihmal etmezdim.

Bir öğleden sonra tek başıma kasabaya yollanmıştım. Biraz tedirgindim; balık yemi satan adama çayırdaki insanları soracaktım.. Çocuklar korkardı o adamdan. Ama ben onun sonsuza dek yaşayacak kutsal biri olduğunu düşünürdüm; özellikle de ışık üzerine belli açılardan vurduğunda... Kasabanın en yaşlı adamıydı, kasabanın en eski evinde otururdu; bakımsız bir ön bahçenin ardında duran siyaha boyalı, döküntü bir kulübe. Yamuk çatısının üzerinde BALIK YEMİ yazardı. Saçı sakalı ağarmış bu yaşlı adamcağız, üzerinde tulumuyla, havanın durumuna bakmaksızın, hep evinin önünde oturur, dünyayı ve rahmetli karısının mezarını gözetirdi.

Yanına gelip durdum. Bana sorarsanız, ona hiçbir şey sormadım. Çünkü aklım bir o yana, bir bu yana savruluyor, ^^rie işbirliği yapmıyordu. Ama belki de bir-iki sözcük kaçmıştır ağzımdan. Çünkü yanıt verdi; gözlerini

açmadan piposunun çanağını çevirdi, sonra dudaklarını oynatmadan konuştu:

Hayalperestlerdir onlar...

Daha fazla soru sorup, kurcalamadım. Belli ki mesele fazlasıyla hassas, fazlasıyla önemliydi. Tek yapabildiğim kaçmak oldu; allahaısmarladık demeyi bile zar zor hatırlayarak, adeta uçarak uzaklaştım. Koşarken ona el sallamak üzere arkama baktım. Gözleri açıktı, benimkileri yakaladı; gözlerinde gördüğümü ifade edebilecek tek bir sözcük var, o da görkem.

Hayalperestin tam olarak ne olduğundan emin değildim, ama kulağa önemli bir görev gibi geliyordu; tam bana göre işti yani. Ben de gözümü dört açıp, hava durumuna bakmaksızın onları takip etmeye başladı Daha sonra perdeyi çeker, yatağıma uzanır, ama uyuyamazdım; cep fenerimin ışığında onlara isimler vererek, cübbelerini, postallarını, evimiz dedikleri bulutları tasarlayarak kendimi eğlendirirdim.

Hayalperestlerin o uykulu çayırdaki imgesi, benim de uykumu getirirdi. Sıra dışı bir görevle aralarında dolanırdım -dikenlere taşlara basa basa... Görevim, bir tutam yün gibi uçuşan düşünceleri rüzgârın pençesinden kurtarmaktı[1].

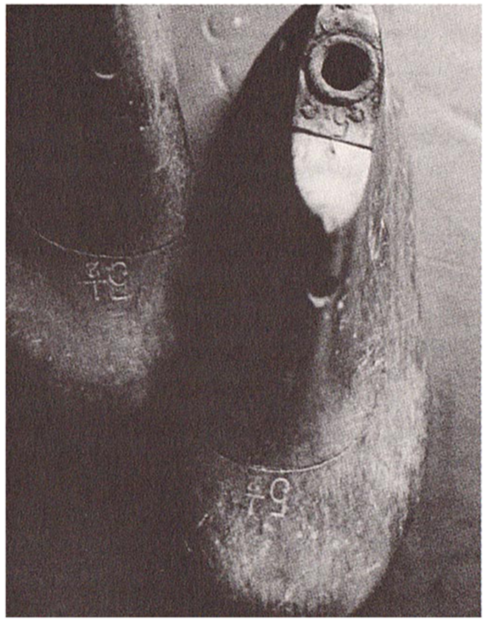
Halk Dansları

Çocuk aklı, alna kondurulan öpücük gibidir; kabule açık, ama ilgisiz. Katlı doğum günü pastasının üzerindeki balerin gibi döner durur; hem zehirli, hem tatlı...

Sıradan karşısında hayrete düşen çocuk, uğraşmaksızın bilinmeyene doğru ilerler, ta ki çıplaklık onu korkutup utandırana kadar; o zaman biraz örtünmek ister, düzen arar. Bir an için her şeyi tüm çıplaklığıyla görür, eler, toplar, gerçeklerden yapılma çılgın bir yorgan örer. Vahşi, tene batan türden gerçeklerdir onlar; bildiğimiz gerçeklerle uzaktan yakından alakaları yok gibidir.

Bu acımasız, yoğun sürecin sonunda ortaya güzel bir şeyin çıkması mümkündür; ancak genelde sadece mücadele edilip kurtulunması gereken

pırıl pırıl, titrek bir gözyaşı meydana gelir. İpten omurganla, her zamankinden daha uzak ve göz kamaştırıcı bir arenaya kayarsın.



Etraf olduğu gibi duvardır. Ve akıl -belli etmeksizin, balerinler gibi tek ayak üzerinde dönerken- kapabileceği ne bilgi parçacığı varsa kapar; Flamanca, tuğlalara yontulmuş hiyeroglifler...

Ünlemler! Başlangıca, amaca dair sorular.

Küçükken, başka bir yerlerden gelme duygusu ile coşkuya kapılıp etrafı gözetleriz. İçimize bakar, inceler, yabancı olanı çekip çıkartırız. Göz alabildiğine açık, altından bir alana varırız. Ya da çoğu kez bir buluta rast geliriz; bulutlarda yaşayanlardan bir ırka. Bunlar, çocukkenki düşüncelerimizdir.

Sonunda her şeyi idrak ederiz. Kendimizde annemizin elini, babamızın uzuvlarını tanırız. Ancak akıl; o yine de başka bir şeydir. Ne olacağından asla emin olamayız.

Çünkü o kudurmuş köpekle, horozibiğiyle, telden çemberle birlikte döner. Varlığımızın bu yanı başka bir şeye dönüşebilir ve belki de yaşam denilen mekanizmanın gerçek düğüm noktası burasıdır. Akıl bir resimdir.

Ve orada, köşede, spiralimsi bir şey görürsünüz. Bir virüstür belki; belki de ruhsal bir dövmedir[2].

Uzanmış kollar sımsıkı kapalı gözler parlak bir bulantı dönüp dönüp duruyor kalpleri hareketlendiriyor düşünceler filiz veriyor kendi kendini ters yüz ediyor

Dünya nasıl da geniş, nasıl da yüksek ... Ve aklın ürettikleri, dopdolu - havada uçuşan tüyler, tohumlar gibi, etrafa saçılıyor, puf diye yok oluyorlar. Aynı aslandişi gibi; o da böyle bir çiçek değil midir? Ortaya çıkar, dilekler halinde patlar.

Belli bir şey için dilek tutmak ya da sadece bilmeyi istemek.

Üzerine üflersiniz; mumlara, yıldızlara... Her neyi arzulu-yorsanız. Bir eş mi istiyorsunuz? Yörüngesinden çıkmış bir ay mı? Ya da belki de yine çocukken duyduğunuz gibi duymak istersiniz... Bir müzik parçası; enteresan, iyimser, yaz gecesine yayılan dansa çağrı gibi basit ve ele gelmez. Kahkaha ile keyif arttıkça artıyor. Herkes dansediyor; sadece dans ediyor. ..

Ve oradan -güveler gibi, ateşböcekleri gibi- çarpık bir sükunete doğru çekildiğinizi hissedersiniz. Siz yüksek otların arasına dalıp maceraya atılırken, renkli ampüllerle süslü salon yavaş yavaş gözden yiter. Başka bir çağrının cazibesine kapılmışsınızdır. Öylesine güzel bir feryattır ki bu, yeni çiçek açmış kemana benzer.

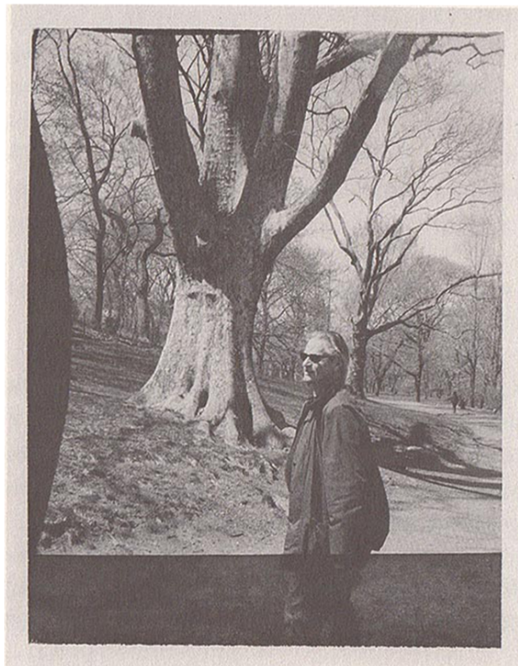
Hayalperestlerin müziği görevini yerine getiriyor. Bükülüyor, genişliyor, havayı şöyle bir sallıyor. Toplanması gerekenleri topluyor. Çöp diye atılmışları. Hayranlık duyulanları. İnsan ruhunun gözden kaçan parçacıklarını. Bir önlüğe takılıp kalmışlar. Eldiven giymiş bir el tarafından tek tek temizleniyorlar^.

Hayalperestler görevlerini yerine getiriyorlar. Maaş ya da kontratları olmadan; tek tek ve müşterek bir zerafet ile.

Bu da açıklaması olmayan şeylerden biri işte. Çünkü herhangi bir beklentiniz olmaksızın daldığınız bir tören bu. Düşüncelere dalıp giden biri,

omzunda bir el hissedip aniden durmak zorunda kaldığında, kendini çok, çok uzaklara savrulmuş halde bulabilir.

Omuzlardaki yük k^^^bı; zafer sizindir. Batan güneşe bir dans sözü vermişçesine, heyecandan yerinizde duramazsınız.



Kovboyun Gerçekleri

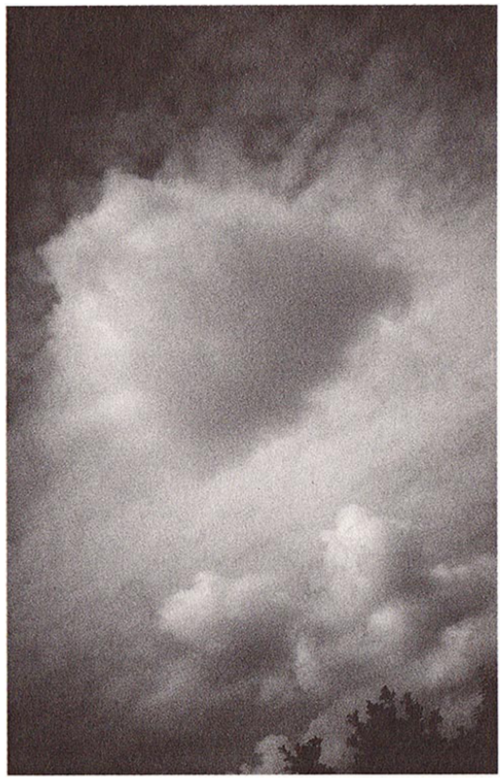
Gökyüzünün albnda gevşemiş, onun bunun üzerine kafa yorup duruyor. Emeğin doğasını düşünüyor. Avareliğin doğasını, ve göğün kendisini; kocaman, dalga dalga bulutlar yere o kadar yakın duruyorlar ki, ins^anın kement abp birini tutası geliyor ister başının albna yasbk yap, ister midene indir. Bir tabak bol sulu fasulyeyi ko^^^ birparça bulut etiyle götür, sonra da biraz kestirmek üzere Ne hayat ama!

Sam Shepard'a

Kudretli bir gün bugün. Doğum günü. Bu ender, bu lezzetli havayı soluyor o. Kamp ateşi yanarken, kızıl kuyruklu şahin havada daireler çizerken doğdu o; annesi sırbnda taşıdı, babası uyusun diye kollarında sallayıp maço bir türküden nağmeler okudu.

Dikkat et, ruhunu sergilerken Dikkat et, neyin varsa ortalığa dökme

Sıçrayarak uyanıyor başıboş çoban, ağzına kadar iyi niyetle dolu. Tembel tembel dolanmamak için kendini zor tubıyor. Yükünü omzuna abyor. Hayabnı istediği şekilde, kendi ^çıkarları doğrultusunda yaşıyor.



Böylesi ne denli çirkin, ne denli ışılblı olursa olsun... O, payına düşenin iş^^^rn sorgusuz sualsiz kabul etti; hediyesi de -paketi açık halde- önünde: özgürlük, acımasız özgürlük.

Tek bir şeyi dışında, nesi varsa verdi. Bu kutsal noktacığı, bu tek bir kementi kendine sakladı. Birazını kendine saklamalısın diyor, kelimeleri yaya yaya, kahkahalar arasında. Madem gökyüzüne tükürmeyi hedefledin, bari sırıtarak yap, diyor.

Orada, güneşten gözlerini kısmış, duruyor. Her şey racanın canını acıtacak kadar güzel. Evet, o kısack karar anı geldi; araziyi tarıyor gözleriyle, önce avcuna, sonra da güneşe, o altından baş belasına bakıyor. Ve şunu buluyor

Kendisini; aşkla emek harcarken, toprağı temizlerken, bir ırmağın dibindeki molozları temizlerken, nehrin yata^u düzeltirken ... Ender yoruluyor; delice bir umutla dopdolu. Ne kimseye hesap veriyor, ne de kimse ondan hesap sorabiliyor

Unutulmadın

Onun sözü bu.

Tek büyük gerçeği.

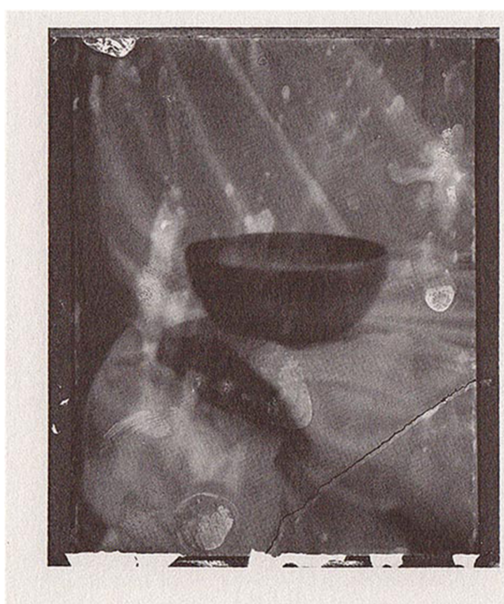
Gençliğin ritüellerini

yeniden canlandırırken

Bir yandan da yanlışları düzeltiyor.

İnsaniyetin toza toprağa bulanmış bir parçası.

Cennet’ten bir yardımcı.



Hint Yakutları

Öyle ya da böyle, hep bir kesem olmuştur; en fazla köşelerinden düğümleyiverdiğim bir kumaş, ya da bir deri parçası olsa bile. Kesem, o değerli yoldaşım açıldığında, içindekilerin dile getirdiği bir dünya serilir gözler önüne; sürekli değişen, benzersiz, sevgili bir dünyadır bu...

Paul Getty'e

Bu çok özel bohça hep huzur vermiştir bana, onu taşımaktan mutluluk duymuşumdur. Ancak yine de zamanla anladım ki, içindeki anılara bağlanmak iyi fikir değil. Çünkü ne zaman bir objeye odaklansam, ya ben onu kaybediyordum, ya da o kendiliğinden ortadan yok oluyordu.

Bir yakutum vardı. Kusursuz değildi; sanki bir damla kanı almışlar, mücevher gibi kesmişlercesine güzeldi. Hindistan'dan gelmişti; orada sahile vururlarmış, binlercesi, kederden boncuklar gibi . . . Ufacık da mlalar bir şekilde değerli taşlara dönüşürmüş; dilenciler de pirinçle takas etmek üzere sahilden toplarmış onları. Ne zaman yakutumun derinliklerine bak-sam yüreğim sıkışırdı; çünkü benim o ufacık taşımın içinde kimsenin hayal bile edemeyeceği kadar acı ile umut barınırdı.

Korkuturdu. İlham verirdi. Onu kesemde saklardım; jilet boyutlarında sarı renkli bir paketin içindeydi. Yolda durur, paketinden çıkarır, uzun uzun ona bakardım. Bunu o kadar çok kez yaptım ki, artık neye baktığımı görmeme gerek yoktu; işte bu yüzden tam olarak ne zaman kaybolduğunu

Ama onu hâlâ görebiliyorum. Kadınların alınlarında görüyorum. Şairlerin riyakârlığında. Muhteşem bir kadın şarkıcının boğazında, bir kaçağın avcunda. Tel örgülere dayalı halde. Çiçekli bir elbisenin üzerindeki kan damlası şeklinde. Bohçamı açıyorum, içinde ne varsa, kırış kırış olmuş toprağa döküyorum. Yok işte; eski bir kaşık, bir dümen, bir telsizden geriye kalanlar... Üzerine oturmak için yere kumaş sererken, topraktaki yarıklar kadar uzun nefesler alıyorum. Böyle yapınca sanki ruhları durduruyorum; onları titremekten alıkoyuyorum.

söyleyemiyorum

Çekilmez gece, çın çın ötüyor. Herşeyelastiki. Gökyüzü koyu gül rengi; asap bozuyor. Kalküta'nın tozunu dumanını,Bhopalın sönen gözlerini

hissedebiliyorum Dua flamalarını görebiliyorum; ılık, ironik rüzgârda eski çoraplar gibi sallanıyorlar.

Size bu çanı önerebilir miyim

diye fısıldıyor tüccar

Çok ama çok değerli

müzelere layık, paha biçilmez

Hayır teşekkür ederim, diye yanıtlıyorum onu

Sahip olmak istemiyorum

Ama şahane bir çan bu

törenlerde kullanılmış

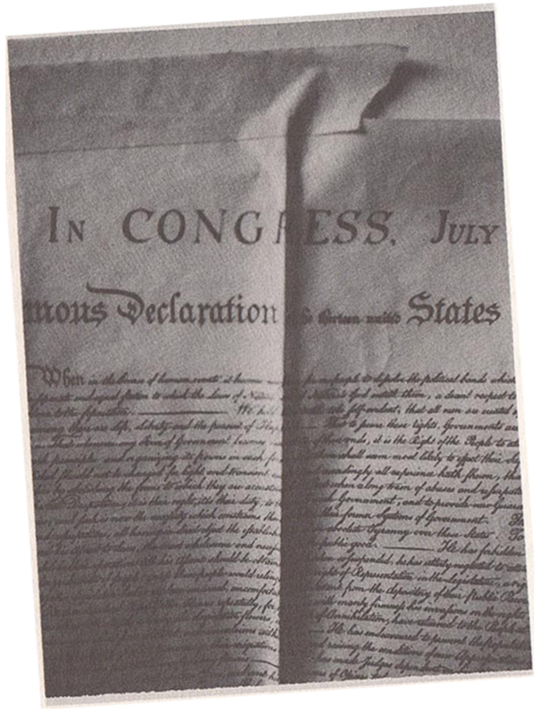
güzel bir parça

Benim kafamın kendisi çan

diye mırıldanıyorum

sargılı parmaklar arasından

çoktan uyumuşum



Çizim

Ayler’ın Ghosts’u (Hayaletler) çalıyordu[3]. Her şey yerdeydi; sözlükler -İspanyolcası, Arapçası. .. Omas marka mürekkepler, yaprak yaprak parşömen kağıtlar, duyu ötesi algı diskleri, kutsal asalar, pullu kumaşlar ve Bir Milyonerin Şiirleri. Şair enkazı yani. Genelde gecenin bir yarısı bir araya getirdiğim çılgın ganimetim.

ı

Doküman -Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi’nin parşömen kağıda kopyası- havanın da ağırlığıyla kıvrılmıştı. Bu belge 1955 yılında, Franklin Enstitüsü’ne yapılan bir üçüncü sınıf gezisi sırasında temin edildi. Hazinemde önemli yeri vardı. Cüretkâr zerafeti ilgimi çekerdi; çocukken bu metni bir tomar parşömen kağıda kopyalamak için -kelimelerin imgesi, atılan imzalar- saatlerimi harcardım. Tüm el yazılarını tek tek iyice öğrenirsem biraz olsun yazarlarının ruhunu, hatta bağımsızlık duygusunun kendisini yakalayacağımı hayal ederdim.

Şimdi burada, Ayler'ın tahrikiyle, vakur küçük oyunumu yeniden oynuyorum. Yabancı dillere yeteneğim olmadığından, ben de o dillerin

resmini kopyalamayı öğrendim. Yaprak yaprak kaligrafi etrafa saçılmış; dünyanın tüm telgrafları burada sanki. Tam ayağa kalktığım sırada plağın öbür yüzü çalmaya başladı. Patty Waters; "Black is the Color" (Rengi Siyahtır). Bazıları onun öldüğünü söylüyor. Bazılarıysa ikinci sınıf filmler gösteren bir sinemanın gişesinde bilet kestiğini... Ne olursa olsun; muhteşem şarkı söylüyor. Sesi duman gibi.

Cezvedeki su kaynadı. Yerimden kalktım, bir avuç naneyi süzdürüp, suyunu en sevdiğim kupaına döktüm. Tutacağı olmadığından, ters duran bir fese benzerdi kupam. Üzerine çekilmiş beyazımsı parlak sırın altında balıklarla anka kuşları yüzerdi. Bu kupa vaktiyle bir dervişin seyahat içeceğini barındırırmış. Sonradan bir İngilizin olmuş. Şimdi de benim. Çayımı koyup çalışına alanıma geri döndüm; elimde çayırnla, uzunca bir süre öylece durdum. Üzerimde yeşil yağmurluğum vardı; odadaki diğer her şeyle çakışıyordu. Saçma sapan bir şeydi, ama ona bayılırdım. Kauçuk tafta kumaştandı; bir zaman bir yerlerde bulmuşum işte. Odanın tam ortasına, değişen ışığın altına oturup, İsa'nın dualarını Aramice'den kopyalamaya başladım. Bunu yaparken bazı şeylerin açıklık kazanacağını umdum.

Plak yine değişti. Bu sonuncusu. Rafta birkaç adet büyük resimli kitap duruyordu, bir tanesini öylesine seçtim; Wil-lem de Kooningden ufak bir karakalem serisi. Gözleri kapalı çizmiş. Canlı, parlak... Birkaçı çarmıha gerilme duruşu; figüratif, olduğu gibi soyuta zıplıyor.

Tüm bunların verdiği ilhamla resim defterimi, kalemlerimi çıkardım. Robert'tan[4] öğrendiğim teknikle birkaç çizim yaptım (çalıştığı alanını tek bir kelime ile doldururdu); basit bir ifadeyi, birbirinin içine girecek şekilde tekrar ettim. Ve sonra, huyum kurusun, yılan gibi satır oluşturan daha komplike cümlelere geçtim. Saatlerce, özgürce çalıştım. Robert'ın, omzumun üzerinden işimi değerlendirdiğini hayal ettim. Kıvırmadan, basitçe, ne görüyorsa söylüyordu: olmuş, olmamış.

Çizimlerimden memnundum. Birkaçını duvara, Fernando Pessoa'nın[5] resminin çıktığı gazete kupürüyle annemin fo-toğrafinın yanına astım. Annem, yere devrilmiş büyük bir ağaç topluluğunun önünde durmuş, gülümsüyordu. Kendi el yazısıyla, "Ben. Kerestelerin yanında.

Chattanooga, 1942” yazmıştı. Ortalığı toparlayıp resim malzemelerimi kaldırdım; aniden şiddetli bir düzen arzusu baş gösterdi içimde.

Çayımı tazeleyip, plağın öbür yüzünü çalmaya başladım. Vaay; Hovhaness.All Men are Brothers (Herkes Kardeştir)[6]. İkinci kattaki penceremden yangın çıkışına oturdum, sokaktaki insanları akşam karanlığında kaybolurken izledim.

Yağmurluğumu şiltemin ayak ucuna yaydım. Eski bir muslin elbiseyi gecelik niyetine üzerime geçirdim. Sıcak bir geceydi. Dualarımı okudum, pikabın kolunu başa aldım. Böylece ben uyurken plak döne döne çalmaya devam edecekti.

Herkes Kardeştir. Keşke öyle olsaydı. Böylece denizci çölün ortasında; Müslüman, Hıristiyan bir geminin kollarında huzur içinde uyurdu. O kadar çok uyumuşum ki, kalktığımda öğle yemeği satan seyyar satıcılar çoktan gitmişti.

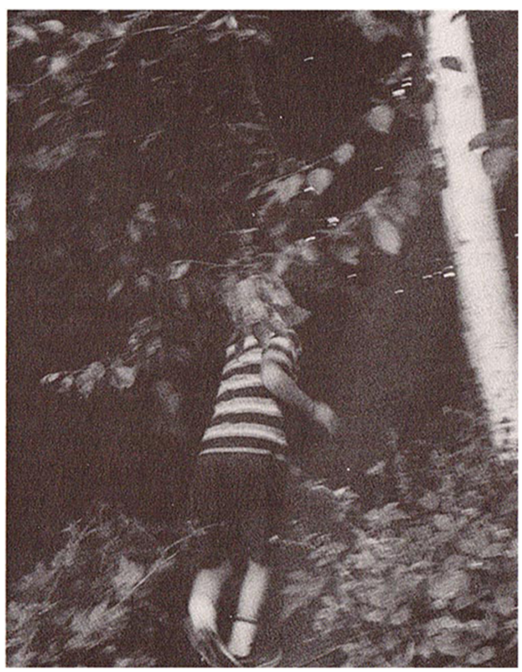
Nemli, buharlı bir öğleden sonraydı. Neşem yerinde olsa da, bileklerim -ve hatta tüm benliğim- bir fırtınanın yaklaşmakta olduğunun farkındaydı. Odanın bir köşesinde -bir adet seyahat kutusu, bir adet gümüş sunum kasesi ve küçük, ama çok çok eski bir Tibet mumluğundan oluşan- dorjem* için ters çevirip masa olarak kullandığım silindir şeklinde bir küvet dururdu. Hepsini tek tek özenle yerlerinden alıp kumaşlara sardım. Sonra küvetin içini iyice sildim, ılık suyla doldurdum, içine bolca kahverengi tuz döktüm ve uzun bir banyo yaptım. Tuz kaslarımdaki ağrıyı aldı. Ekmek ve kahveden oluşan basit bir yemeğin ardından örgü sepetimi çıkardım. Erkek kardeşim için kumaş artıklarından kovboy temalı bir yorgan dikme niyetindeydim. Anacak elde diktiğimden -ağır dikiyordum, elim pek yatkın da değildi- kardeşim muhtemelen onsuz daha pek çok kış geçirmekzorunda kalacakta.

Yaptığım işten keyif aldım. Nedeni sadece kardeşime olan sevgim değildi; her bir kumaş parçasının anısı vardı -çocukluk günlerimiz, ya da gittiğimiz özel bir yer... Gömleklerimizin pilileri, kız kardeşimin puantiyeli elbisesi, Nepal’den kahverengi el bezi, Robert’ın stüdyosundan saten muare, ekose kumaşlar, kadifeler... Her bir parça kumaş, yabani bir tohummuşcasına başka bir şeye dönüşüyordu. Ama itiraf etmem lazım ki,

böylesi bir işe girişmek uykumu getirdi. Öyle bir yere gittim ki, bilincim gerçekten oturduğum, uslu uslu dikişimi diktiğim yerden çok, oradaydı. Daha sonra iğneyle ipliği kumaşın üstünden geçiren parmaklarım da diğer taraftaki aklıma katıldı.

Bana tanıdık gelen bir yere girdim; Şehr-i Rey'e[7] benziyordu. Geometrik şekilli yerleşimler kıraç bir arazinin bozkırlarına oyulmuştu; pencereleri de en fazla el büyüklüğündeydi. Ev ev dolaşıp -cibinlik yapsınlar diye- uzun tülbent parçaları dağıttım. Ama bazı kadınlar tülbentlerden duvak yaptı. Kimi de kına kaynatılan tencerelerinin içine attı, sonra da yere yayıp güneşte kuruttu; canlı yeşil, kuruyunca soluk menekşe rengine döndü. Sonra da Üzerlerine pul diktiler, şal gibi omuzlarına sarıp çatıların üzerinde dans ettiler. Pullardan bazıları gökyüzünden kayan yıldızlar gibi yere döküldü. Onları yakalayıp, paltomun cebine attım.

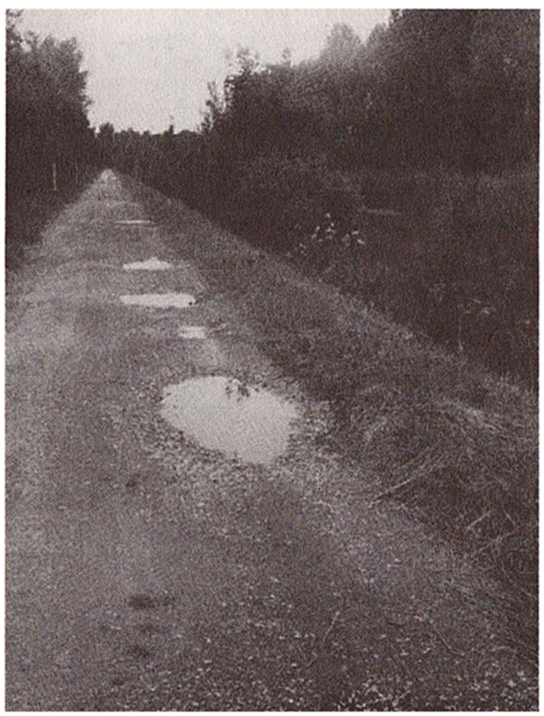
Çocuklar peşime ^^^ıştı. Paltomun ucundan tutuyor, bozuk parayla şeker dileniyorlardı. Buraya yapmaya geldiğim iş bitecek gibi görünmüyordu; sayısız tülbent parçası, sayısız pencere vardı -pencereler, sanki biri gelmiş, bu sıra sıra basit evlere kocaman eliyle bastırmış gibi duruyordu.



Sonunda bitti. Nehre giden patikayı takip ettim. Neyse ki kadınlar eve su taşıma işini çoktan halletmişlerdi de, ben de tek başıma kalabildim.

Dinlenmek için servi ağacına dayandım. Uzaklarda, suyun üzerinde yelkenli kayıklar vardı; bir sürü kusursuz, küçük tahta kayık. Sanki bir bulutun üzerinden eğilmiş, hepsini tek tek, kırılgan kanatlarmışcasına nazikçe suya yerleştiren dev bi r çocuğun filosuydular. Tek bir kişi bile görmedim etrafta, insanlığın nefesini hissetmedim. Ama yelkenliler çoğaldı, ufuk çizgisini kapladı; ufacık bir leke bile göremeyeceğiniz yekpare bir genişlik oluştu. Gözlerimi kapadım. ince bir dalı, mürekkepten bir havuza sokup üzerine yazma isteğine kapıldım; yayı kemana dokundurmadan duramazsınız ya...

Gözlerimi açtığımda etrafım benimle eğlenen çocuklarla dolmuştu. Ayağa kalktım. Cebimden dökülen bozuk para-1ara çullandılar. Kendi yoluma gittim; ancak bir şey kalbime dokunur gibi oldu. Arkamı döndüğümde küçük bir kızın gülümseyerek bana el salladığını gördüm. Gökyüzü kararıyordu. Kayıklar, yağmurdan sonra su birikintisinde yüzen dondurma çubukları gibi, minik tahta parçalarından başka bir şey değildi.



O feci baş ağrılarından birini çekiyordum. Ağrı beynime beynime vuruyordu; öyle manyak bir noktaya geldi ki, giyotinin fena fikir olmadığını düşünmeye başladım. Makası kaptığım gibi, bir an bile düşünmeden, saçımı kesiverdim. Dökülen örgülerimi bir kenara ittiğim gibi lavaboya gittim,

yüzüme ve enseme soğuk su çarptım. Sonra yatağa dönüp üzerine kıvrıldım; şimdi sanki daha bir özgürmüşüm gibiydi. Minnettar duygularla uykuya daldım.

Gecenin ortasında uyandım. Başımjn üzerinde, tavandaki pencerenin arkasında ay duruyordu; capcanlı, altın rengin-deydi. Korksa da, kararlılığını yitirmemiş bir savaşçının kalkanı gibiydi.

Her şey nasıl da durağan görünüyor sanki özellikle çalışılmışcasına durağan ve ben orada öylece yatarken bir tepeden diğerine zıplarken aklıma bir tek şu söz geliyor;

“Harekette bereket vardır”

Bir bulut ayın önünü kapattı. Siyah parıltı. Kör doğan hayvanlar gibi el yordamıyla güncemi buldum. Defterim elimde.. yatmaya devam ettim. Ayın tekrar görünmesini, etrafı aydınlatmasını bekledim.

Tavan, bir parmaklık

Üstüne çullanan bir çizgi

Başka bir dil çıkarmaya zorluyor ama

Konuşma dili değil bu

Sığ bir havuzda oynuyordum... Arkamı döndüğümde, yemyeşil bir bayırda beyaz bir at, bembeyaz bir bayırda kırmızı bir at gördüm. Hangisini seçeceğimi bilemedim; arkama uzanıp sırtüstü yüzmeye başladım -bir kase suda yüzen çiçekler gibiydim. Suyun yüzeyi sakindi, ta ki üzerine dalga geçer gibi bir gölge düşene kadar: güncemin sayfaları. Ayağa kalktım. Gökyüzü, başka hiçbir rengin karışmadığı, canlı bir maviydi. Hangi atı istediğimi biliyordum. Eski püskü bir mızrağın ucuyla dürtülmüşcesine, biliyordum.

İyi binici değildim; ama acemi de değildim. Çalılaratakılı bir çuval gördüm. Atımın üstünü onunla örtüp üzerine bindim.

“Harekette bereket vardır”

Bu deyiş, aynı müzik gibi, atımla giderken içinde

dönüp durdu. Rüzgarı ensemde hissedebiliyordum; saçımı kestiğim yerler çıplak kalmıştı.

Dört bir yan ağ idi; yukarısı, aşağısı... Biz ilerledikçe kapandı, ta ki artık yola devam edemeyene kadar. Attan inip yürümeye koyuldum. Duvar yoktu, yer yoktu. Sadece dalgalanan koridorlardan oluşan bir ağ söz konusuydu. Her biri içinde başka bir koridora açılıyordu. Her bir koridorda dikkatimi dağıtmak için başka bir şey vardı.

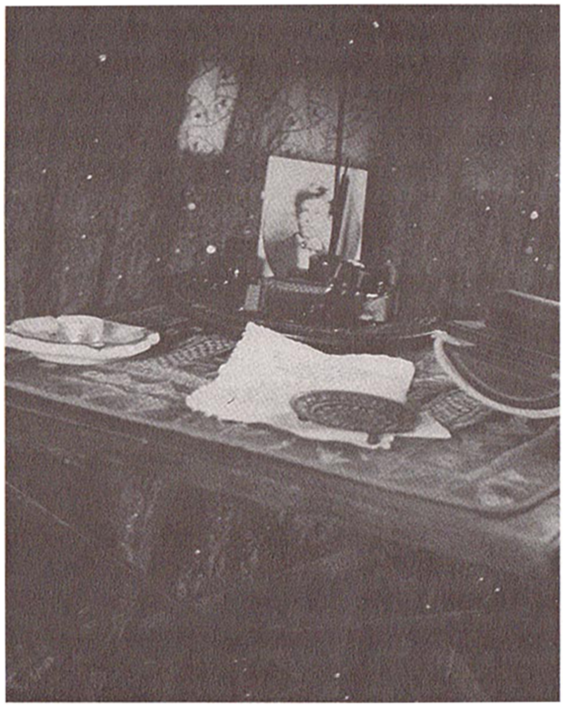
Boğuldum ama yine yükselmem lazım. İyice daralan ağın arasından, yaradan zehir akıtır gibi akıp gitmem lazım.

Ağ düştü. Balıklarla, incilerle, yakılmış yapraklarla dolu...

Atımın sonunun geldiği duygusuna kapıldım. Onu bir eserle şereflendirmeye söz verdim; önemsiz, ama sonsuza dek yaşayacak bir şey olacaktı.

Beyaz bir çizim oldu. Kuşlar gitmiş, gökyüzünü terk etmiş... Sonrasını resmediyorum. St. Gotthard Geçidi’ni geçerken Rmbaud’nun fotoğrafladığı beyaz ıstırap gibi. Ölülerin ağlarken gözlerine bastırdığı tülbent gibi.

Uzaklarda bir yerin, ya da terk edilmiş bir kafenin boş duvarlarını süsleyecek, beyaz bir çizim.



Su kaynadı. Bir avuç naneyi süzdürüp, suyunu kupaya döktüm. Ne kadar hastalık varsa alsın götürsün, hepsini önemsiz dipnotlara dönüştürsün diye. Kızgın korların üzerinde yürüyoruz. Yapamayacağımız hiçbir şey yok. Pazar yerinde alkışlarla karşılanıyoruz. Bongoya vuruyor, saz dallarını üflüyo-ruz. Narin olanı canlandırmak, doğayı parçalamak istiyoruz.

Çocuksu karalamalarla bezeli duvarımı inceledim. Bir keresinde tek bir çizgiden -önlüğün ipliğinden- heyecana kapılıp canlandığım olmuştu. Bazı şeyler, ve bazı şeylerin biçimleri beni heyecanlandırırdı. Kolalı, beyaz bir yaka... Koyu renk bir paltonun üzerinde kontrast oluşturan muhteşem eller... Bu rahatsızlık verici ölçütlerden kendimi kurtarabilmek için çizerdim, ama belli bir süre sonra çizim yapmanın kendisi gereğinden fazla önem kazandı ve bir nevi işe -hiç uzatmadan terk ettiğim bir işkenceye- dönüştü.

Son malzemelerimi de -kuş tüylerim- bir kutuya yerleştirdim. Ellerimi birleştirip, başımı öne eğdim. Çalışma mekânımı terk edip, yaşamın gürültüsünün peşine düştüm.

Pencerem, sokağa bakan yangın merdivenine açılıyordu. İn-sarılar kanatlanmışcasına koşturuyordu. Galiba Noel’di. Yakında güneşin kaprislerine boyun eğecektik. Yakında ağaçlar yapraklarını dökecekti -ölü

eller gibi... Darjeeling’den Ghuma, tek yön bilet. Ödülümü, birbirine bastırdığım iki elimin arasında sıkıca tutuyordum; mayıs sineğinin yumurtası gibi capcanlıydı. Yangın merdiveninin parmaklığına yanaştım; üzerimdeki cübbe aşağı düşerken müdahele etmedim. İçinde ne varsa döküldü. Saçım, yağlanmış örgüler halinde sırtıma döküldü.

Emin olabileceğin tek bir şey var. Değişim.

İki Dünya

Bir tencereJoan ofArc marka konserve fasulyeyi ateşe koydum, doğranmış marulun üzerine biraz zeytinyağı döktüm, bir de gazoz açtım. O kadar açtım ki ayakta yedim. Sonra tabağımı sıyırıp, bulaşığı lavaboda bıraktım. Patlayana kadar doymuştum; artık başka şeylerle ilgilenebilirdim. Aradığımı bulana dek ortalığı alt üst ettim: Cocteau’nun Orpheesi (Orpheus)[8]. Kasedi videoya taktım, hızlı hızlı geçip, genç Cegeste’in - Orpheusun küçümser edalı sarhoş rakibi- öldüğü sahneye geldim. Şairler Kafesinin görüntüsü ekranda belirince videoyu durdurdum. İçinde bulunduğum dünyadan sıyrılıp, ekrandaki dünyaya, tam da ortam hareketlenirken dalıverdim; arka planda -film müziği gibi- motorsiklet gürültüsüyle bongo seslerini duyabiliyordum. Çıkışa bakan duvara dayandım; Orpheus diğer dünyada aa içinde şarkısım söylerken, benim gözler Juliette Greconun kâkülleriyle Beat süveterine kitlendi.

Sarhoş şairle birebir aynı kıyafetleri gi^ymiş olmamız pek bir hoşuma gitti. Yakası açık gömlek (gerçi onunki çok geçmeden kana bulanacaktı), paçası kıvrık pantolon, deri ayakkabılar... Çorap yok. Barın yanından geçerken bir saniyeliğine durup ^rn-sımama göz attım. Fasulyenin koyu l^^^ı renkli sosu yakamı lekelemiş, cuk oturmuştu.

Bir kahve içtim, sonra da ışığa doğru yürüdüm; kendimi giderek tekinsizleşen bu sahneden hücre hücre çıkarmaya uğraşıyordum. Modem şiirin kayıtsızca katline bir kez daha tanık olmak istemiyordum. İki ^Dünyaya[9] uğramayı düşünmüştüm, fakat, önden bakıldığında pek öyle etkileyici durmayan binaya yaklaşırken tereddüt ettim. Etrafta çok insan vardı; çoğu da öğrenciydi.Ellerinde geleceğin flamalarıyla adeta sokaklara akıyorlardı. Yüzleri bana tanıdık geldi, ama onlar beni tanımıyordu. Ben,

basit bir davetsiz misafirdim. Başka bir dünyanın tozlu camından geçip, o^^m dünyasında canlanmıştım.

Elimi cebime soktum; bir tomar para çıktı. Sterlinler, marklar, İsviçre frankları. Mizacımın kavgacı, huzursuz yanının kendini göstermek üzere olduğunu hissedebiliyordum. Bir gazete bayisine girip bir çakmak, defter, bir de eşarp aldım. Anlaşılan boynumda ufak bir yara vardı, gömleğim giderek ıslanıyordu. Yakamdaki lekeyi silmeye uğraştım ama tersine, yayılıp daha beter oldu. Bir çocuk sokakta gazete satıyordu:

ÇÖLDE ^KAR GÖRÜLDÜ. Kimse fark etmeden kafeye girdim; esrarlı yaram, giriş biletimdi.

Bir şeyler yazma niyetiyle aldığım defteri açtım, fakat yazmak yerine çizmeye başladım. Ortam fena değildi; çok geçmeden kendimi işime kaptırmıştım -genelde bana huzursuzluk veren fısıltıları ya da gülüşmeleri duymuyordum. Bir kalkan çizdim, üç yatay panele böldüm; en tepedekini A harfiyle işaretledim, en alttakine de O dedim. Ortadaki panel, daha önceden var olan bir alandı; cümleler, uzamış çimlerin arasında dantel gibi duruyordu. Aklımda şöyle bir düşünce dönüp duruyordu; eğer yeterince gayret gösterip onlara bakar, gözetirsem, oradan çıkmalarını sağlayabilirdim. Öyle laflar edeceklerdi ki, tüm mekan pür dikkat kulak kesilecekti. Ben, diz çökmüş halde, toplayabildiğim kadarını toplarken, jiletler lime lime pantolonumun arasından dizlerimi kesti. İncecik kan dereleri oluştu, masanın kenarından yere damladı. Herkes etrafımda toplanmış bana bakıyordu; kafayı yemiş bir tavşanın abartıp ağzına kadar yumurta doldurduğu sepetten kağıt paraları alıp hepsine bölüştürdüm.

Aniden yorulduğumu hissettim. Müzikkutusunda asansör cazı ile altmışların garaj rock müziği karışımı bir şeyler çalıyordu. Arka duvarda *Riot on Sunset Strip* [10] oynuyordu. Çiçekli elbisesi içinde kıvıran, kafayı kırmış bir Mimsey Farmer, birkaç

serseri tarımdan tecavüz edilmeküzereydi. The Seeds'in müziği havada süzülüyordu. Eşyalarımı toplayıp oradan çıktım. Masada birkaç sterlin bırakmıştım. Garson arkamdan koşturdu.

“Bu ne?” diye sordu, banknotları sallayarak.

l\h, çok pardon” dedim, bir tomar paramı uzatarak.

Başım sallaya sallaya, aradan birkaç banknotu sıyırıp aldı.

O an fark ettim ki, hangi cehennemde olduğumu bile bilmiyordum.

Her şey hemtarıdık, hem de yabancıydı. Isabelle Kafede durup telefonrehberi bakındım. Köşeye atılmış birkaç tane vardı. Çok şık bir kahve öğütücünün arkasındaki duvara, genç bir maceraperestin resimleri yapıştırılmıştı; bir resimde üzerinde denizci kıyafeti vardı, diğerindeyse Arap giysileri giymişti. Bir çocuk sokakta gazete satıyordu: ÇÖLDE SEL OLDU. Diğerlerine furk ettirmeden resimleri söktüm, ama elimde dağılıverdiler. Sonra bir Türk kahvesi söyledim kendime. Ama içmedim; aniden daha güçlü bir içkiye ihtiyaç duymuştum.

Hiçbir şeyi anlamak mümkün değildi, ama bir yandan da her şey yerli yerine oturdu. İki Dünya’ya geri döndüm; tüm dekorasyonu değişmişti. Si^ra dumanı bile farklı görünüyordu. Daha çok Şairler Kafesine benzemişti; lafta devrimcilerle tabut taşıyıcılar... Pemod’yla su söyledim. ^Artık hiçbir şey umrumda değildi. Barda bir Modigliani oturuyordu; kestane saçlarını tepede toplamış, böylece uzun, soluk boynu ortaya çıkmıştı. *Çok uzun* kelimelerinin ağzından döküldüğünü gördüm, ve o an fark ettim ki, günlerdir garson, ya da tezgâhtarlar dışında kimseyle konuşmamıştım. Saatime bakto. Kurmayı unutmuştum; yazık, çünkü ne saatin kaç olduğunu biliyordum, ne de zaman kavramım kalmıştı.

Geç yenen bir öğle yemeği: meyve ile süt.

Bunu alelacele bileğimin içine not etmiştim, ama düşüncesi bile iticiydi. Bir Pemod daha söyledim; gerçi asıl istediğim biraz uzanmaktı. Hayli fazla kan kaybetmiştim; birazı da defterimin açık sayfalarına damlamıştı. *Pollock'm gözyaşlan,* diye açıkladım garsona. Sayfa boyunca yazdım; *Pollock'ın gözyaşlan.* Damlalar çoğaldı, sivriuçlu ince bir çit oluşturdu.Yazdığım satırlar da çoğalmaya başladı. Onları ehlileştiremiyordum; çalıştığım masa görünür şekilde titremeye başlamıştı - sanki içi yeni doğmuş t^ırtılarla dolmuştu. Çabucak içeceğimi bitirdim, yenisi için garsona işaret ettim. Kasanın ardında duran portreye konsantre olmaya çalıştım. Flaman, on beşinci yüzyıl. Onu daha önce başka bir yerde

görmüştüm; yerel bir loncanın koridorunda belki de... Onu görünce önce şöyle bir titredim, sonra içime bir sıcaklık yayıldı. Başındaki örtüydü nedeni. Yüzünü kocaman, yan say-dambir güvenin kapalı duran kanatları gibi çerçevelemişti.

Neyim varsa yaydım masanın üzerine; yabancı bozuk paralar, bir deste banknot, tavşan ayağı, çakmak ve bir de san bir paketin içine saklı değerli bir taş. Paketi biraz zorlayarak açtım. Oradaydı işte; ana ses. Bir dakika boyunca gözlerimi ondan alamadım. BEN, KIRMIZI. Gitmek üzere ayağa Şairler gözleriyle beni tartıyorlardı. dibinde, defter k^alınlığında bir

duruyordu. Kendimle dalga geçercesine onu sundum. Kapıya doğru ilerlerken, bu sahneyi daha önce de yaşadığımı edip şaşırdım. İçerik hafif değişmiş de olsa, hareketlerim aynadan yansır gibiydi.

Ressam olmayı ciddi ciddi düşündüm, ama gerekli malzemeler bende yoktu. Dışarı çıkarken birkaç öğrenci hırpani paltomun eteğinden çekiştirince tökezledim (bu paltoyu Camden Town'da, savaş döneminden kalma postal, üniforma, hatıralık eşya satan bir tezgahta bulmuştum). Kıymetsiz ganimetimi soyup soğana çevirdikten sonra, tıpkı arılar gibi mırıldanarak dağıldılar. Arkada bir ciklet markasının reklam cıngılı döne döne çalarken, klişe sözler soktu beni. Birkaç dakikalığına duvara yaslandım; çünkü aniden çıkan güneş ve inanılmaz bir sakız isteği karşısında nefessiz kamıştım.

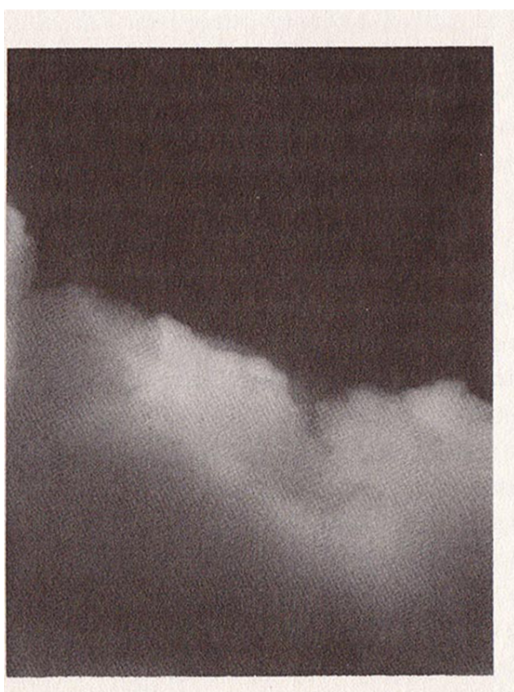
Kafe Dante'nin dümdüz ileride olduğu geldi. Bir çocuk gazete satıyordu: KİMSE, OLMADIĞI BİRİNE DÖNÜŞMEZ. Nerede olduğ^u biliyordum. Silah Kılübü’nün büyük yeşil kapısı hemen ilerdeydi. Bi^m ayakkabılarımın bağcıklarına asıldım. Bir yere sapmadan yürürsem büyük meydana

çıkacaktım; o yüzden dar sokağa sapan köşeyi döndüm. İyi ki de öyle yapmışım, her şey aniden yüzeye çıktı. Tıkanmış

bir lavabonun içinden çıkan zehir gibi, floresan yeşili renkte bir sıvının içinde fasulyeler fokurduyordu.

Kendimi sakinleştirdim. Cebimin der^inliklerinden bayat bir sakız parçası çıkınca kendimi çok daha iyi hissettim. Derin nefesler alarak kafeler caddesinden monokrom rüyalar sokağına geçtim. Açık bir camın önünde durdum. Bir kadın; çamaşırların üzerine eğilmiş, ütü yapıyor... Saçına taktığı firketelerden birkaç tutam saç fışkırmış, ağır ütüyü tutan koluna paralel uzanan bir dalga oluşturmuş. Bir an, içimde ne varsa kurtulmak istedim. Hiçbir şey olmak... Çığlık atmak istedim, ama yapamadım. Nefesimin bir dili vardı, konuşuyordu, ama hiç ses gelmiyordu. Bu arada gökyüzü, pervaneli bir uçağının ardında bıraktığı izler gibi, dua ve şiir kalıntılarıyla çizik çizikti.

Ressam olmayı hayal etmiştim etmesine, ancak sözcüklerin peşinde tapınaktan çöplüğe zıplarken, o hayalin tatlı bir renk teknesine kayıp gitmesine izin verdim. .Tek başına bir çoban kız; rüzgârın, koyunun k^^dan kopardığı yün parçalarını tek tek topluyor. Buz gibi dalların dikenlerine takılmış düşünceler şakıyor. Ucu bucağı belli olmayan bir genişlikte, bir hayalet gibi, oradan oraya koşarak yüce ağaçlara sarıldım ve kendimi onların saf, melun kıcağına b^ıraktım.



Cennette Sanat

Tüylerle bezeli araziden geçerken şöyle laflar ediyor “Daha kötü yerler gördüm daha iyi zamanlarım oldu hep buradaydım...”

Tek isteğin, sana yardıma uzanacak bir el.

Seni bu bataklıktan, bu güzelliğin içinden çekip alsın.

Çekip alsın...

Nehre bakan camları sonuna dek açıyorum. Çocuklar kovayla su taşıyor, kadınlarsa kocalarının gömleklerini taşla dövüyor. Yarı çıplak çocuklar, insanı delirtecek derecede tatlı, garip bir meyveyi dişliyor ve şarkı söylüyor:

Bir gün hepimiz öleceğiz

Ama durmayıp yola devam edenler

Attıkları adımın sonunu getirenler

Onlar asla ölmeyecek

Onların isimleri

Rembrant, Columbus

Misyoner olmayı hayal etmiştim.

Paralı asker olmayı hayal etmiştim.

Bezden bir bohçam vardı sopanın ucuna bağlıydı.

Yukarı bakıyorum; bulutlar oluşuyor, sonra tekrar oluşuyor. Embriyoya benziyorlar; vefat edip dinlenmeye çekilen bir arkadaşa benziyorlar. Ya da, bahar gibi sevecen, kocaman bir kola benziyorlar; istesen uzanacak ve içindekilerle birlikte o bez bohçayı alacak -suyun rengi, ya da tepenin ağırlığı gibi, fikrin ruhu olsaydı...

Bin Dokuz Yüz Elli Yedi

Tam dedektiflere uygun bir ismi vardı: Harry Riehl.Ama o dedektiften çok şamanlara benzerdi. Her gün, havanın durumuna bakmaksızın evinin önünde, portakal renkli ahşap kasaların yanında otururdu (gerçi, oturduğu yer yağmur almazdı). Evi birazyamuk dururdu, çatısı siyah olduğundan göze iki boyutlu görünürdü. Balık yemi satardı; genellikle canlı kurt ve yemlik küçük balık. Onu evinin önünden başka hiçbir yerde görmedim. Ayağa kalktığını da sadece bir kez görmüştüm; kara Mü-besine girmiş, adeta içinde kaybolmuştu.

Karısı 1947 yılında ölmüş. Mezarı evlerinin bahçesindeydi. Özgürlüğün en üst noktası gibi gelmişti bu bana; sevdiğiniz birini istediğiniz yere gömebilmek... Orada sadece balık yemi satmak üzere oturmadığını hayal ederdim; eşinin mezarına da bekçilik yapıyordu aynı zamanda. Onu gözetirdi. Karısı yanı başında olduğundan, o da karısının yanı başındaydı.

Mübarek bir adamdı; uzaktan da olsa onu görmeyi dört gözle beklerdim. Kasabaya tek başıma inmem yasaktı, fakat annem nadiren de olsa, Camden'a giden Broad Caddesi otobüsüne binmem için beni Woodburye götürürdü. Yanından geçerdik, başıyla beni selamlardı. Bazen bir göz kırpışın ötesine geçmezdi selamları, ama benim için olduklarını bilirdim.

1957 yazında en küçük kardeşim Kimberly doğdu. Benden on yıl sonra gelmiş, annem dahil herkese sürpriz olmuştu. Annemle babamın hastaneye gitmek üzere evden çıkışlarını hatırlıyorum. Televizyonda kâğıt havlu üreticisi Kimberly-Clark şirketinin reklamı oynuyordu; annem kardeşime ismini bu reklamdan esinlenerek verdi. Bebeği ilk gördüğünde, “ben bu yüzü bir yerden tanıyorum” diye düşünmüş annem; ama nereden olduğunu çıkartamamış. Sonradan fark etmiş ki, kendi yüzüne bakıyormuş. Kimberly, astım ve çeşit çeşit alerjiden muzdarip olsa da, son derece neşeli bir çocuktu.

Annemin kedisi Mittens'la köpeğim Bambi’yi de sayarsak, küçük evimizde toplam sekiz can olmuştuk. Annem kedisini çok severdi, ben de Bambi’yi çocuğum gibi severdim. Köpeğim iyi bir dosttu, akıllıydı, sessizdi, söz dinlerdi. New Jersey’nin güneyinde yeni bir hayat kurmak üzere Germantown’dan gelirken onu da yanımızda getirmiştik.

Babam, cebinde fazladan bozuk para bulduğunda saçını kestirmeye giderdi. Berberi arada sırada beni de kocaman sandalyesine oturtup kâküllerimi düzeltirdi. Ama her nasılsa kâküllerim hep yamuk olurdu. Bir gün dükkânına bir sepet dolusu köpek yavrusu getirmişti. Minicik Collie'si koca bir Alman kurduyla çiftleşmişti. Yavruların hepsi uzun tüylüydü; en zayıfları hariç. Alman kurdunun tüylerini almıştı bu yavru, ama şekli Collie gibiydi. Küçük bir geyiği anımsatıyordu; sepetin içinde öylesine tatlı ve korunmaya muhtaç görünüyordu ki, ona Bambi adım verdim.

Babam yeni bir köpeğe bakacak paramız olmadığını söyledi. Benim payıma düşen yiyecekten yiyebileceğini söyledim. Ama babam aslında hâlâ köpeği Sambo'nun yasını tutan annemi düşünüyordu. Cocker Spaniel cinsi, hareketli bir köpek olan Sambo, biz ailecek tren yoluna saçılan kömürleri toplarken, bir trenin altında ezilip ölmüştü. Ocağımızı yakmaya yetecek kadar kömür dökülürdü o trenlerden. Sambo asla söz dinlemez, hep trenin önünde koşardı. Annem ölümüyle adeta yıkılmıştı; babam annemin başka bir köpek istemeyeceği düşüncesindeydi. Ama Bambi o kadar sevgi dolu ve uysaldı ki, babam insafa geldi. Kısa süren protestolardan sonra -Mittens'ın bile ondan hoşlanmış oluşu da dikkate alınarak-ailemize kabul edildi.

Aslında şehirden taşınmayı hiç istememiştim. German-town, Philadelphia'ya tramvayla kısacık bir mesafedeydi. Philadelphia ise kocaman kütüphaneler, sayısız kitaplarla doluydu. Ancak yine de Woodbury Gardens'taki o küçük eve taşındık. Burası ailemize ait ilk evdi. Hemen sağında bir domuz çiftliği ile bataklık vardı. Sokağın karşı tarafındaysa, büyük, bakımsız bir çayırlık arazi, onun içinde de eski bir ahır vardı. Bu bilmediğim yerleri dolaşırken köpeğimin yanımda olması bana güven verirdi.

Mahallemizin ardındaki küçük ormanı keşfe çıkar, Bambi'yle birlikte uzun saatler geçirirdik. Ne görsem isimlendirirdim. Kırmızı Kil Dağı. Gökkuşağı Deresi. Punk Bataklık. Her yer hayat doluydu; merak uyandırıcı, enerjik... Zamanla çevremizi takdir etmeye başladım. Üzgün bakışlı peri köpeğim Bambi'yle birlikte Peter Pan tarzı yaşayıp gidiyorduk.

Kimberly sık sık hastalanıyordu. Doktor evimizin alerji yapabilecek her türlü maddeden arındırılmasını emretti ki, değerli ev hayvanlarımız da bu işe dahildi. Büyük bir darbe olmuştu bu bana. Gerçi durumu anlıyordum; ne

bebeğe, ne de doktora öfkeleniyordum. Hepimiz biliyorduk; Kimberly'e yardımcı olmak bizim göre^mizdi. Ancak Mittens’la Bambiden vazgeçmek fikri de yüreğimizi burkuyordu. Bambi'yle birlikte kaçmayı düşündüm. Ama nereye giderdik? Geceleri hayalperestlerin görünmez örtüsüyle örtülü çayırda yatabilirdim. Ormanın içine saklanabilir, ağaçların arasına bir kulübe inşa eder, Peter Pan'daki kayıp çocuklardan biri gibi yaşayabilirdim. Ama hayır; asla kardeşlerimi terk edemezdim. Kimberly’den asla ayrılamazdım. Annemle babam çalışırken beşiğini kim sallayacaktı? Kim onu uyurken gözetecek, nefesini tutup bizi sonsuza dek bırakıp gitmediğinden emin olacaktı?

Günler hızla geçiyordu. Bambi’yi evlerine almayı öneren ailenin gelmesine çok kalmamıştı. Birini okuldan hayal meyal tanıyordum. Barnbi’yi vereceğimi düşündükçe midem bulanıyordu. Önceden hiç hissetmediğim derecede yoğun bir sahipleme duygusu içindeydim. Başka birinin benim köpe" ğime sahip olması fıkrine tahammül edemiyordum.

O sabah erkenden kalkıp Bambi’yle evden çıktım. Sevdiğimiz neresi varsa, onu son bir kez götürmek niyetindeydim; Kırmızı Kil Dağı’na yürüyecek, Gökkuşağı Deresi’nde mola verecektik. Yanımda yerfıstığı ezmeli sandviçle biraz köpek bisküvisi getirmiştim. Bambi’yle birlikte oturduk, o ayaklarımın dibindeydi. Etrafı kolaçan ettim. Onun için getirdiğim yiyecekleri yemiyordu. Biliyor, diye düşündüm. Biliyor. Neler olacağını saklamaktan vazgeçip ona her şeyi anlattım; tek bir sözcük bile kullanmadan. Ona gözlerimle, kalbimle anlattım. Yüzümü yaladı. Anlamıştı; biliyordum.

Bambi nadiren havlardı. Üzgün, derin gözlerinde sadece ses-sizlikvardı. Çok geçmeden eve dönme vakti geldi. Ama önce onu Thomas'ın Arazisine götürdüm. Otlarınüzerine uzanıp bulutlara baktık. Güneş yüzümü ısıtıyordu. İçim geçmiş; Bambi’nin çenesiyle patisi göğsümde, uyumuşum.

Uyandım. Eve dönmek için acele etmemiz gerektiğinin far-kındaydım. Annemin beni aradığını hisseder gibi olmuştum. Koşa koşa araziyi geçtim. Ev hemen yolun karşısındaydı.

Bambi önümden fırladı. Ona seslendim. Aniden, yolun ortasında durdu. Tekrar seslendim, ama hareket etmedi. Doğrudan gözlerimin içine

bakıyordu. O mesafeden bile, kendi yansımamı gözlerinde görür gibi oldum. Donakaldım. Nereden geldiği belli olmayan itfaiye aracı ona çarparken, orada öylece durdum.

İtfaiyeci, aracı durdurup dışarı çıktı. Babam koşarak evden geldi, Bambi'yi yerden kucakladığı gibi çalıların -kutsal çalıların- yanına yatırdı. Kimse bir şey demedi. Kimse ne olduğunu sormadı. İtfaiyeci Bambi'nin ölümüne neden olduğu için kendisini çok kötü hissediyordu, ama ben biliyordum; onun hatası yoktu.

Eğilip köpeğime baktım. Hâlâ sıcaktı. Üzerinde en ufak bir yara, tek bir kan damlası bile yoktu. Uyuyor gibi görünüyordu, ama ölmüştü. Annem ağlıyordu. Kız kardeşim Linda'nın hayret verici güzellikteki mavi gözleri, merhametli yüzünün tümünü ele geçirmiş gibiydi. Köpeğimi eski bir battaniyeye sardım Babam, dualarımız eşliğinde onu evimizin yanına

gömdü

Ağlamadım. Duygularım öylesine yoğundu ki, beni gözyaşlarının ötesinde bir yere taşıdı. O günü sonradan çok düşündüm. Ölmesini ben mi dilemiştim? Yoksa o mu yapmıştı? Mutlaka biliyordu. İkimiz de onun bir başkasının olmasını istemedik.

Pastırma yazıydı. Ağaçlar çoktan sararmış, kızarmıştı. Günler birbirini kovalıyordu. Annemin sözünü dinlemeyip bisikletle yasak bölgeye, Woodbury'e, Harry Riehl'i bulmaya gittim. Ruhuma ağırlık gibi çöken bu bulmacayı -Bambi'nin ölüm . bulmacasını- ancak onun çözeceğini düşünüyordum. Arazideki ruhların kim olduğunu bilen Harry'di; onun her sorunun yanıtını bildiğine inanıyordum. Ama ilk kez, kaybettiği karısını gözettiği her zamanki yerinde değildi. Bir sonraki sefer de yoktu; onu bir daha hiç görmedim.

Daha sonra bir gün, Kimberly kucağımdaydı. Annernler evde yokken astım krizi geçirmişti; bana öğrettikleri şekilde onunla ilgilendim, sonra da kucağımda uyuttu. Yolun karşı tarafından çığlık sesleri yükseldi. Güneş batmak üzereydi; dışarı çıktım. Eski ahır yanıyordu. Ciik ciik diye asap bozucu feryatlar duydum. Birisi seslerin canlı canlı yanan yarasalardan geldiğini söyledi. Orada öylece, bebeği sallayarak durdum. Gö^rözü mor

renkteydi, altından çizgiler havada uçuşuyordu. Gezegenlerle akşam yıldızını görebiliyordum.

Arazinin üzerinde sivrisinek ile ateşböceği sürüleri uçuşuyordu. Soluk renkli yeşil güveler de gece ışıklarının etrafına üşüşmüştü; onların da kendilerine has bir dünyası vardı işte. Erkek kardeşim koşarak yolun karşısına geçti; bir oğlan çocuğu için yangından daha heyecan verici bir şey yoktur. Biliyordum; alevler yayılmayacaktı. Ahır yanacaktı, ama arazi güvenliydi; hayalperestler onu korurdu. Aynı Harry Riehl'in karısını koruduğu gibi, aynı benim Kimberly’i koruduğum gibi. Bebek uyandı, bana bakıp gülümsedi. O an anladım; yeni doğmuş bir bebeğin gülümseyişinden daha güzel bir şey yok bu hayatta.

Kimberly

Yüksek duvar, kara ahır

Kollarımda bebek, kundağına sarılı

Biliyorum, gök birazdanyartlacak

Gezegenler yerlerinden oynayacak

Yeşim taşları dökülecek, varoluş duracak

Küçük kız kardeş, gökyüzü düşüyor, ama dert etmiyorum

Küçük kız kardeş, kaderin seni çağırıyor

Yine buradayım, ayakta., bu eski elektrikten kasırganın içinde

Dalgalar, ateşmişçesine dizlerime vuruyor

Yanlış yere gelmiş Jan Dark gibiyim

Nedeni, gözlerini yukarı dikip bana bakman

Ah küçük bebek, doğduğun anı hatırlıyorum

Şafak söküyordu, midemdeki fırtına dinmişti

Çimlerdeyuvarlandım, ağzımdan gaz tükürdüm

Sonra bir kibrityaktım, boşluk alev gibi parladı

Gök yarıldı, gezegenler çarpıştı

Yeşim taşları döküldü, varoluş durdu

Küçük kız kardeş, gökyüzü düşüyor, ama dert etmiyorum

Küçük kız kardeş, kaderin seni çağınyor

Gençtim, deliydim... Ah bilmem mi, o kadar deliydim ki

Seninle başarabilirdim, biliyordum

Ben de bir kolumla seni salladım

Bir kalbimle sana uzandım

Ah ah, gençliğimiz çantada keklikti

Zihinlerde yanan ateş gibiydi

Yüzleri bebeklerinki gibi damarlı yarasalar

Vahşi, mor gökte alev alırlarken

Ben de çayırda koştum,

Dizlerim üzerine düşüp seni göğsüme bastırdım

Ruhun tükürükten bir ağ gibiydi

Yuvarlanan camdan toplargibiydi

Buz gibi akan mantık gibiydi

Ben de dua ettim, yıldırım saldırıya geçtiğinde

Bir şey kırılmasına neden olur diye

Bir şey onu kırsın diye

Palmiye ağaçları denize yıkılıyor

Ama bunların hiçbiri beni etkilemiyor

Sen güvende olduğun sürece Kimberly

Senin o pırılpırıl

Pırılpırıl

Gözlerine bakabildiğim sürece

Millet"

Anneannemle ya da babaannemle hiç ^tanışmaydım ilcisi de genç yaşta, ben doğmadan bir yıl önce ölmüşlerdi. Jessie Smith dantel örer, aıp çal^armış; ^uzun bir hassak dön^^^ ardından bir Paskalya Pazan vefut etmiş. ^Marguerite Williams ise -yani, anneannem- mandolin çal^armış. Herkesin anlatb^rn göre çok neşeli bi-ri^ymiş.Ancakbir tür ruh hastalığından çok çekmiş ve en sonunda akıl hastanesinde tekbaşına ölmüş.

Ben sadece ninemi, yani anneannemin annesi Olive Hart'ı tanı-Beni hiçse^^ezdi. U^m boylu bir kadındı. Her türlü tutku ve duygudan ^uzak, acıyla dolu kaderinerazı bir halivardı; annesigenç yaşta ölünce beş kardeşine o bakmak wrunda kalmıştı. Yirmii beş yaşında evlenmiş, dört erkek çocuk doğurup büyütmüş, ardından ^Margueıite akıl hastanesine düşünce, anneme ve onun küsçük erkek Wdeşine b^rnakda onun üzerine ^^tanıştı

Annem, anneannesini memnunetmekiçin elinden geleniyapmış, ancak yine de sevgisini k^^^^^şb. Anneannesini her ziyaret edişimizde, ne kadar kirli çamaşırvarsa hepsini elde-büyük, metal



bir su teknesine bağlı çitileme tahtası üzerinde- yıkardı. Annemin ^^aflan güneşte diye asarkenki neşesine hayran ol

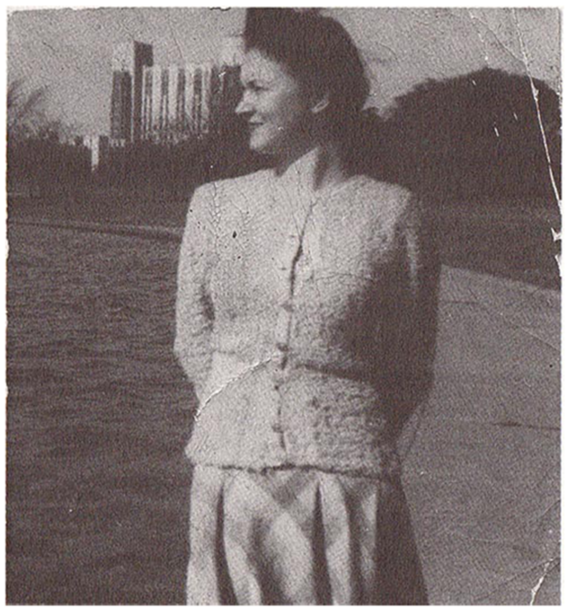
mamak mü^mkün değildi. Oyalanır, bir sigara tü^ttürür,; iyi ^ çıkarmış mıyım gibisinden rüzgarda pat pat eden çarşaflan incelerdi. Sonra damis gibi kokan çarşaflan katlayıp çamaşır sepetine yerleştirirdi. Ben de bu arada marn^^n toplayıp onayardımcı olurdum. Ancak annemin bu sevgi dolu zahmeti, Olive Hart'ın bir kez bile olsun gülümsemesini sağlayamadı.

Ninem annemi nasıl sevmediyse, beni de hiç sevmedi. Ancak babamın ailesinden çok, onun çekmiştim; onun yüz hatlarını benziyordum. Ayrıca ^^rnin de tavrı

benzer şekilde soğuktu. Ninem, Norfolk'ta nesiller boyu çiftçilik ve çobanlık yapan bir aileden geliyordu. Kanında onlardan izler taşıyordu; ve bu kan, beni^mkiyle de kanşıyordu. Beni ne kadar ' görmezden gelse de,

onun ^kanı üzerinden bir çobanın ruhunu taşıdığımın farkındaydım. Hayalperestlerin dünyasının beni bu denli çekmesinin nedeni oydu. Onun ^yüzünden bir s^röm başında beklediğimi, e^trafta uçuşan yün parçalarını toplayıp deri bir kesenin içine doldurduğumu, bulu^tların rengi üzerine düşüncelere daldı^m hayal ediyordum.

Alna yazılan başa geldi; atalarımdan çok farklı bir yolda yürüdüm. Ancak yine de onların hayat felsefesine sahip olmayı hep sürdürdüm. Seyahatlerimde ne zaman otlayan koyurılarla dolu bir bayır, ya da kestane ağa^^^ altında duran bir değnek görsem, derin bir özlem duygusu kaplar içimi. Yeniden, hiç olmadığım biri ol-makiçin duyduğum bir özlemdirbu.



Uçmak

Dua okumayı bana annem öğretti. O halim hâlâ gözümün önündedir; dizlerimi kırmış, anne sıcaklığıyla hazır edilmiş yatağımın yanında yere çökmüşüm... Pijamanı da annemin eseriydi. Bacaklarım uzun olduğundan paçaları kısa gelirdi, ama ben yine de pijamamla duyardım; ne de olsa annem eliyle dikmişti.

Dualarımı bitirdikten, etraf sessizliğe büründükten, kardeşlerimin uykuya daldıklarını gösterenhafif nefes seslerini duyduktan sonra bir sandalyenin üstüne çıkar, penceremi örten kumaşı çekip açardım. Onları, hayalperestleri görür müyüm diye pür dikkat nöbete durur, aynı zamanda Tanrıyla sohbete

devam ederdim. Ve bazı harikulade gecelerde, duanın kendisi bir nevi maceraya dönüştüğünde, bir şeyler açılır, ve kendimi onların arasında buluverirdim. Koşmazdım, havada kayardım; ayaklarım çimenlerin üzerinde olurdu. Bu benim gizli yeteneğimdi; beni özelkılan taçtı.

Bunlar çok özel anlardı; öyle sık sık değil, geniş aralıklarla yaşanırdı. Hayalperestleri bulmak pek zor sayılmazdı, oradan oraya ok gibi fırlayıp kaçmazlardı. Tersine, karşılıklı sıralar oluşturup hazır beklerlerdi. Üzerlerinde, titreşen türden bir sicimden örülü, kendilerine has başlık ve kıyafetler bulunurdu. Altıncı hisle yıkanmış gibi görünürler, insandan çok, en ufak nefesle titremeye başlayan kavakağaçlarına benzerlerdi. Hep birlikte ortaya koydukları işin gizemini takip eder, insanın varoluşunu yüceltmek ve temizlemek istercesine şarkı söylerlerdi. Hayal kurmaktan çok, dağıtıyor gibiydiler. O an tüm dünya kutsanmış gibi görünürdü.

Tanrı bize kanat verir mide verir

uçabilir, ya da kusabiliriz zafer içinde dönebilir suyun üstünde durabiliriz bir bardağa acı doldurur içimizi dışımıza çıkartabiliriz ve bazılarımız titreyecektir

Üzerlerinden azıcıktoz toprak dökülecektir; kimseler fark etmez ama havayı dolduracak olan o toz topraktır Ölümsüz hayalle...

Onlar şarkılarını, kendi kumaşlarını örmeye devam etti. Bense genç olduğumdan, hemen sıkıldığımdan, başka şeylere bakınmaya başladım. Çimlerin üzerinden kayarak ilerledim, arada bir oraya buraya yığdıkları pamuktan tepeciklere -emeklerinin meyveleri- elimin izi kalacak şekilde dokundum. Yeniden dönen ruhlar, gözyaşları, çocukların durmak bilmez konuşmaları, delice kahkahalar... Bunların hepsine ya dokunuyor, ya da parmağımla dürtüyordum; kutsal sis gibi bir koku yayılıyordu Üzerlerinden...

Oradayken topladıklarımın çoğunu uçmaları için serbest bırakırdım. Sadece ufacık bir bölümü -döndüğümde genellikle uyanmış olan- kardeşlerime hediye etmeküzere saklardım.



Uykuları suya dönüşünceye dek uyurlardı. Sonra uyanırlardı; uyanışları aynı bir ynm^^^ çatlayışına benzerdi. Ne görmüş, ne duymuşsam onlara ^anlabr^m. Cesaretle ^inanan yürekleri beni de ateşlerdi. Beliti o ins^^ra dair bazı şeyleri kendime saklıyordum; sessiz kaldığım anlar bu yüzden olabilirdi. Ancak yolcul^^^mda ne olduysa -ay^dınlık. geçitler, dantel gibi işli mermerler, efSanevi kemer ve Kansas'a, Siam'a açılan ko cübbe...

Döndüğümde hepsini onlara anlatıyordum.

Ama ne zaman ki büyüdük, birbirimizden ayrılmak zorunda kaldık, yolculuklarımı anlatacak kimsem kalmadı. Ben de ya yazdım, ya çizdim, ya da uçup gitmelerine izin verdim. Onlar için büyükplanlarım olmadı; tek isteğim, indikleri yerde ufak şeylere de değer veren bir hayalperest tarafından hemen fark edilip toplanmalarıydı.

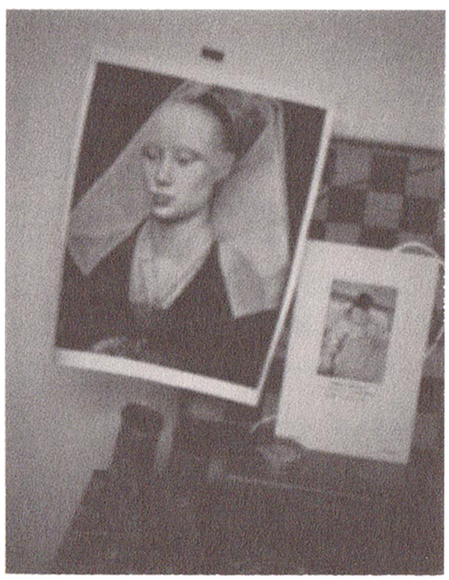
Zaman geçiyor, ve onunla birlikte bazı duygular da kayboluyor. Ancak o çayırlık arazinin büyüsü, orada olup bitenlere dair duygular, arada bir yüzeye çıkıyor. Bunu yaşamak için illa doğada olmam gerekmiyor; bazen bir kitabın sayfalarında çıkıve-riyor, bazense Millet'nin bir tablosunda, ya da Corot'nun kullandığı tonlarda... Bir sanat galerisinin uzun koridorunda yürürken -elbette Flaman ışığında- bunlar aklıma geliyor. Kendimi çayırın üzerinde görüyorum, havadayım; o zaman ne hissettiysem aynısını hissediyorum: kelimelere dökmenin mümkün olmadığı, tertemizbir neşe duygusu.

Otların arasında kanatlı bir yılan...

Çocuklar öyle yapar ya; bana bahşedilen bu hediyenin kıymetini hiç bilemedim. Unuttum gitti, bir daha denemedim bile. Benim için, ender rastlansa da, var olduğunu bildiğim basit bir şeydi.

Madem ki bazı deneyimlere rüya demek durumundayız; eh, o zaman geçenlerde bir rüya gördüm: Thomas'ın Ara-zisi'ndeyim, bir sonbahar öğleden sonrası, hava açık. Birkaç santim havaya sıçrayıp asılı kalıyorum; kardeşlerim hayranlık içinde sessizce beni izliyorlar. Uçmuyorum; bir uçan daire, ya da Nijinsky[11] gibi havada kayıyorum. O kadar kolayca yapıveriyorum ki bunu, gözüme daha bir mucizevi geliyor. Ne kardeşlerim, ne ben tek kelime etmiyoruz -genelde böyle yapardık. Sevgi ve masumiyetin getirdiği bir tür paylaşımdı bizimkisi.

Mutlu uyandım, ve bu mutluluk gün boyu devam etti; ta ki hayal meyal yapmam gereken bir şey olduğunu hissedip gerilene kadar. Alt üst öldum önce. Ama şöyle düşündüm; madem bu inanılmaz, mütevazı beceri bir zamanlar bana bahşedilmişti, o zaman istersem yine yapabilirdim.



Çayımı içmiştim, içim iyimserlikle doluydu. Bir kez daha denemeye neredeyse ikna edilecek kıvamdaydım. Ayağımdaki makosenlere baktım; iş görür gibiydiler. Dürtü oradaydı; yeniden denemeliydim. Ama yazı masam beni bekliyordu; sayfası açık güncem, tüylü kalemlerim, mürekkeplerim... Öğütülmesi gereken eşsiz kelimeler beni bekliyordu. Ne olurdu diye merak

etsem de, bu konuyu geride bırakmaya karar verdim. Ve yazmaya başladım; hep bir gün birkitap yazarım diye hayal etmemiş miydim?

Masamın hemen üzerindeki duvarda küçük bir portre asılı; Flaman, on beşinci yüzyıl. Ona her baktığımda -ki, hep böyle olur- önce içim titrer, sonra da enteresan bir sıcaklık, bir tanıdıklık duygusu kaplar içimi. Belki portredeki kadının yüzünde gördüğüm sükûnettir bana böylesi hissettiren. Belki de başındaki örtüdür; yüzünü yarı saydam kocaman bir güvenin kapalı duran kanatları gibi çerçeveleyen...



Hava şenlikgibiydi; duyarh. Sinekliği açıp dışarı çıktım. Çimlerin çatırdadığını duyabiliyordum. Yaşamı hissedebiliyordum; samandan sevgilinin üzerine atılan kor gibi... Başımı örttüm. Kollarımla yüzümü de memnuniyetle örterdim. Durdum öyle; oyun oynayan çocukları seyrettim. Havada her ne var-dıysa -loş ışık, etraftaki kokular- beni o günlere geri götürdü...

Çocukken ne mutluyuzdu'r. Işık, mantığın sesiyle nasıl da körelir. Bu hayatta taşı düşmüş yüzükler gibi dolanıyoruz. Ama sonra bir gün, biryerden köşeyi dönüyoruzve bir de bakıyoruz ki karşımızda, yerde yatıyor; mücevher gibi kesilmiş, ışıl ışıl bir damlası... Hayalet değil, gerçek. Dokunup rahatsız edersek yok olabilir. Ama bir adım atmazsak da, hiçbir

şey düzelmeyecek. Bu bulmacayı nasıl çözeceğiz? Bir yolu var. Dua edin. Kendi duanızı söyleyin. Nasıl söylerseniz söyleyin, fark etmez. Çünkü bittiğinde, saklamaya değer tek mücevhere, bağışlamaya değer tek tohuma siz sahip olacaksınız.

Küçük bir el, bir kır çiçeği uzatıyor bana.

Çiçeği alıyorum. Aydınlık bir sarı -yabani, önemsiz ve Tanrının sevgili kulu. Bizim tutkularımıza, cevap verebilmek için, çok eskiden püffdiye üflenecek bir şeye dönüşmüş. Tüylü beyaz topçukları ruhsal gıda gibi dünyaya dökülüyor...

Bir dilek tut, hadi üfle...

Nefes alıp verebiliyorum; daha ne isteyeb^^m ki? Tüm benliğim bu yolda zenginleşti. Gökyüzü avantajı bendeydi; o ki, bir göz kırpışlaher şeye dönüşebilme yeteneğine sahiptir.

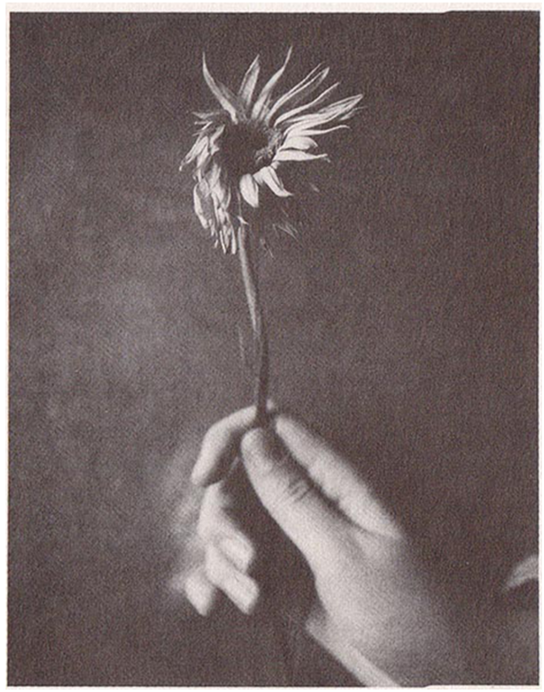
Bulutlara baktım; bir işaret, bir yanıt görür müyüm diye. Sanki çok hızlı hareket ediyorlardı; kubbe şeklinde, narin, bağlayıcı dokular... Sanatın profilden yüzü. İnkârın kutsanmış yüzü.

Neyapacağız Büyük Barrymore?

Sendeleyeceğiz Ne yapmalıyız iddiasız rahip?

Kalbini temiz tut

Ve bu sonsuz zerafetle ifadeedilen öğütler bede^nimi öylesine hafifletti ki, havalandım; çimlerin üzerinde kaymaya başladım. Herkes hâla orada, onlarla birlikte olduğumu sanıyordu; çünkü iki ayağım yerde, insanlarınhep uğraştığı işlerle meşgulmuş gibi görünüyordum.



İllüstrasyonlar

Açılış yan sayfası *Hayalperestler,* orijinal metin, 1991.

Patti Smith Arşivi'nden x. *Grant Smith* (19 *yaşındayken), New Haven, Connecticut,* 1935.

Patti SmithArşivi’nden.

2. Patti Smith, 4. *sınıftayken, New Jersey.*

Patti Smith Arşivinden.

6-7. Hoedown Hali, Linda Smith Bianucci, *2002.*

Fotoğrafçının izniyle.

1 O. *Thomasın Arazisi,* Linda Smith Bianucci, *2002.*

Fotoğrafçının izniyle.

14. *Çocuk ayakkabısı kalıbı,* Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

18. *Sam Shephard, Central Park'ta,* 2009, Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

20. Bulutlar, Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

22. Tibet kasesi, Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

26. ABD Bağımsızlık Bildirgesi, Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

34. *Bir oğlan çocuğu, Kensington Gardens,* Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

36. Rimbaud'nun yolu, Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

40. *Johnny Depp'in yazı masası,* Patti Smith, 2009.

Fotoğrafçının izniyle.

50. *Bulutlar, New York,* Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

64. Olive Hart ve ailesi.

Patti SmithArşivi'nden.

66. Beverly Smith (19 *yaşındayken), Upper Darby, Pennsylvania,* 1939.

Patti Smith Arşivi’nden.

69. Banyoda: Linda, Todd ve Patti Smith, 1952, *Germantown, Pennsylvania,* Beverly Smith.

Patti Smith Arşivi’nden.

73. Duvar, Patti Smith.

Fotoğrafçının izniyle.

74. *Jesse Smith, Michigan,* 1995, Patti Hudson.

Fotoğrafçının izniyle.

77 *Jesse Smith, Afrika papatyası,* 2004, Patti Smith, 2004. Fotoğrafçının izniyle.

“Seçkin bir ozan."

-Nem *York Times*

Patti Smith bir yazar, müzisyen ve görsel sanatçı. Çizim ve fotoğrafları uluslararası platformlarda sergilendi. ilki 1975'de yayımlanan Horses olmaküzere, toplam on üç albüm yaptı. Kaleme aldığı kitaplar arasında Witt, Babel, The Coral Sea, Auguries of lnnocence ve 2010 yılında National Book Award'a layık görülen Çoluk Çocuk yer alıyor. Smith, New York kentinde yaşıyor.

Kapaktaki resim: Jean-Francois Millet, "Shepherdess with Her Flock/' Mus£e d'Orsay, Paris, Fransa. Reunion des Musees Nationaux'nun izniyle.

Yazarın fotoğrafı: Unda Smith Bianucci

Tasarım: Rodrigo Corral

'domingo

^^.domingo.com.tr

facebook.com/domingo.yayinevi

twitter.com/domingoldtap

1

Bu bölümün orijinal başlığıolan “woolgatherer* sözcüğü İngilizce'de birbirinden çok farklı iki anlam taşıyor; hayalperest kişi ile, çayırlarda otlayan koyunların dikenli çalılara takılan ^yünlerini toplayan kişi veya çoban. Yazar burada her iki anlama birden atıfta bulunuyor. (ç.a)

2

Ruhsal veya mistik dövme: Bellikültürlerde kişilerin ruhsal yolculuklarını ya da mistik inançlarını temsilen seçtikleri dövmelere verilen isim. (ç.n.)

3

Albert Ayler (1936-1970): Amerikalı avaıgard caz saksafoncusu, şarkıcı ve besteci.

4

Robert Mapplethoıpe (1946-1989): Patti Smith’in^yakın dostu, ünlü Amerikalı foto^ğrafçı. İkili arasındaki ilişki, yine Patti Smith’in kaleme aldığı National BookAwarda layık görülen Çoluk Çocuk isimli kitaba konu olmuştur. (Domingo Yayınevi, 2010).

5

FernandoPessoa (1888-1935): Modernizm öncülerinden Portekizli şair, ressam.

6

' Dorje: Lamanın dinsel törenlerde sağ elinde tuttuğu ritüel objeler anlamına gelen Tibetçe kelime.

7

Şehr-i Reyya da Rey, İran'ın kuzeyinde,Tahran’ın kuruluşundan önce bu top^^rnn en önemli şehriydi. 1194 yılında Harzemşahlar ile Irak Sd^çukluları harasında yapılan büyük savaşla ünlenmiştir.

8

Fransız yönetmen Cocteau'nun 1949 yılında çektiği Orpheus (Orphee), Bir Şairin Kanı ile başlayıp Orpheusun Ahdi ile biten üçlemenin ikinci bölümüdür. Cocteau'nun Yunan mitolojisinden esinlenerek yarattığı Orpheus karakteri, meslektaştan tarafından kıskanılan ünlü bir şairdir. Siyahlara bürülü iki motorsikletb eşliğinde dolaşan ölüm prensesi Orpheusun peşine düşer ve sonunda kansıEurıdice’i yer altı dünyasına kaçırır.

9

Filmde Orpheusun sıkuğradığıbir mekânın adı. Ismini,yaşamla ölüm dünyasından alıyor

10

Riot on Sunset Strip (1967): Düşük bütçeli ABD yapımı bu film, 60’lı yıllarda Los Angeles kentinde hippi gençlikle polis arasında yaşanan gerginliği konu ediyor.

Jean-François Millet (1814-1875): Fransız ressam, köy yaşamını gerçekçi bir biçimdebetimlediği resimleriyle tanınmıştır.

11

Vaslav Niji^nsky (1890-1950): Kiev doğumlu ünlü ^dansçı ve koreograf.